

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**«ОБЛІК ТА АУДИТ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОКУПЦЯМИ
ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ
РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

здобувача **ВИШНЕВЕЦЬКОЇ Єлизавети Олександрівни**

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Примаченко О.Л.

науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о.завідувача кафедри: к.е.н., доцент Коршикова Р.С.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана”

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"
галузь знань: **07 "Управління та адміністрування"**
спеціальність: **071 "Облік і оподаткування"**

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

_____ Марія ШИГУН
" ____ " _____ 2022р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.завідувача кафедри

_____ Рената КОРШИКОВА
" ____ " _____ 2022р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Каліман Єлизаветі Олександрівні**

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи на тему:
**«ОБЛІК ТА АУДИТ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОКУПЦЯМИ
ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ
РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "08" вересня 2022р. № 1199-ст
Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ’ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
Розділ 2	ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ РОЗРАХУНКАМИ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ
Розділ 3	АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Об'єкт дослідження:	<i>Процес обліку та аналізу операцій підприємства, пов'язаних з розрахунками з покупцями та замовниками</i>
Предмет дослідження:	<i>Сукупність теоретичних та прикладних питань обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками</i>
Мета кваліфікаційної роботи:	<i>Системне дослідження, критична оцінка та обґрунтування підходів щодо удосконалення теоретичних положень та діючої практики організації обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками</i>

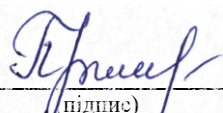
Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1 розглянути економічну сутність дебіторської заборгованості, здійснити її класифікацію; виокремити проблемні питання; проаналізувати і критично оцінити нормативно-правове забезпечення та спеціальну літературу щодо обліку дебіторської заборгованості

У розділі 2 детально висвітлити та критично оцінити діючу методiku і організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємства та формування резерву сумнівних боргів; розкрити порядок відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у фінансовій звітності підприємства; висвітлити застосування комп'ютерних технологій в обліку розрахунків з покупцями і замовниками; розробити пропозиції щодо їх удосконалення

У розділі 3 розкрити загальні принципи та методичні прийоми аудиту розрахунків з покупцями та замовниками; за матеріалами підприємства здійснити оцінку системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, проілюструвати методiku аудиту розрахунків з покупцями та замовниками; проаналізувати вплив розміру дебіторської заборгованості та стану розрахунків з покупцями та замовниками на фінансовий результат діяльності підприємства; висвітлити порядок узагальнення результатів аудиторської перевірки аудиту розрахунків з покупцями та замовниками та надати пропозиції щодо вдосконалення методів та технологій аудиту витрат операційної діяльності досліджуваного підприємства

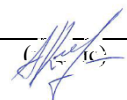
Завдання підготував
науковий керівник, к.е.н.,
доцент

(підпис)

Олена ПРИМАЧЕНКО
(ім'я, прізвище)

" ____ " ____ 20__ р.

Завдання одержав здобувач

(підпис)

Єлизавета КАЛІМАН
(ім'я, прізвище)

" ____ " ____ 20__ р.

ВІДГУК
наукового керівника на кваліфікаційну магістерську роботу
студента факультету обліку та податкового менеджменту

ВИШНЕВЕЦЬКОЇ Єлизавети Олександрівни

на тему «ОБЛІК ТА АУДИТ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З
ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Дієва та чітка організація системи розрахунків з покупцями та замовниками є необхідною умовою оптимізації грошового обороту будь-якого суб'єкта господарювання, а також його стабільного та ефективного функціонування.

Тільки ефективно організований бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками може забезпечити формування достовірної інформації щодо розрахунково-платіжних операцій підприємства, регулювання порядку їх здійснення з найменшими втратами та прийняття своєчасних управлінських рішень. Тому актуальність теми дослідження обліку та аналізу розрахунків з покупцями і замовниками є очевидною, оскільки саме в процесі обліку та аналізу можуть бути виявлені додаткові резерви для раціоналізації процесу діяльності підприємства: зменшення витрат, покращення якості продукції (робіт, послуг), забезпечення безперебійності діяльності, своєчасного погашення заборгованості та ін.

На основі вивчення нормативних документів та спеціальної літератури автором розкрито економічну сутність дебіторської заборгованості, визначено види та форми розрахункових взаємовідносин з різними дебіторами, систематизовано нормативно-правові документи, що регулюють облік розрахунків з покупцями і замовниками, та виявлені недоліки сучасного законодавства щодо обліку дебіторської заборгованості.

Основну увагу в роботі присвячено організації та методиці ведення обліку розрахунків з покупцями та замовниками. У відповідності з НП(С)БО, нормативно-правовими документами розглядаються особливості ведення обліку поточної дебіторської заборгованості. Визначено порядок документального оформлення, ведення синтетичного та аналітичного обліку поточної дебіторської заборгованості в умовах журнальної форми обліку. Досить вдало висвітлено порядок створення та використання резерву сумнівних боргів.

Третій розділ роботи присвячено організації та методиці аудиту витрат операційної діяльності підприємства. В ньому визначені методи і прийоми аудиту дебіторської заборгованості, методику його планування та інформаційні джерела. На матеріалах базового підприємства здійснено оцінку системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, проілюстровано методику аудиту розрахунків з покупцями і замовниками.

Текстовий матеріал доповнений рисунками, таблицями, додатками, що свідчить про вміння автора опрацьовувати матеріал.

Висновки, сформульовані в кваліфікаційній роботі, характеризуються достатнім ступенем обґрунтованості, є логічними та достовірними. Вивчення

основних положень кваліфікаційної роботи дозволяє зробити висновок про те, що поставлена мета досягнута, завдання в основному виконані.

Проте, в роботі є певні недоліки: при аналізі спеціальної літератури щодо теми дослідження не завжди прослідковується думка автора щодо аналізованих джерел; дуже поверхово розкрито організацію первинного обліку дебіторської заборгованості та визначено її вплив на фінансові результати діяльності підприємства; більше уваги слід було б приділити організації внутрішнього аудиту поточної дебіторської заборгованості на підприємстві; деякі пропозиції автора щодо удосконалення обліку поточної дебіторської заборгованості носять дискусійний характер. Вказані недоліки не знижують загальну позитивну оцінку роботи і можуть бути предметом дискусії на захисті кваліфікаційної роботи.

У відповідності до Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана кваліфікаційна магістерська робота Вишневецької Є.О. перевірена на наявність академічного плагіату в програмному продукті, визначеному університетом. За результатами перевірки коефіцієнт подібності 1 знаходиться у межах норм (48.67%), коефіцієнт подібності 2 – 28%. Аналіз звіту подібності свідчить, що основна частина роботи, яка вплинула на розмір коефіцієнту подібності 2, припадає на перший і частково другий розділ. В теоретичній частині використовувалось багато визначень економічних категорій дебіторської заборгованості з нормативних документів, цитування різних науковців, що посприяло збільшенню коефіцієнта подібності. Окрім того, в роботі було використано офіційні матеріали із стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативних документів, які мають суттєву довжину речень. На переважну більшість джерел в роботі посилання надані. Після правильного оформлення цитувань і посилань на джерела та повторної перевірки роботи на плагіат коефіцієнт подібності 2 значно знизився. Це дозволяє зробити висновок, що виявлені в роботі запозичення є сумнівними і не мають ознак плагіату, а кваліфікаційна магістерська робота може бути допущена до захисту.

Загальний висновок й оцінка кваліфікаційної магістерської роботи:

В цілому кваліфікаційна магістерська робота ВИШНЕВЕЦЬКОЇ Єлизавети Олександрівни на тему «Облік та аудит розрахункових операцій з покупцями та замовниками і визначення їх впливу на фінансові результати діяльності підприємства» підготовлена на достатньому науковому рівні, має практичну цінність, відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт даного фахового спрямування і рекомендується до захисту в Екзаменаційній комісії з атестації з оцінкою змістової частини дослідження 58 балів.

Науковий керівник,
к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку та консалтингу
КНЕУ ім.В.Гетьмана

Олена ПРИМАЧЕНКО

03.02.2023 р.

Рецензія
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти
Вишневецької Єлизавети Олександрівни

на тему: «Облік та аудит розрахункових операцій з покупцями та
замовниками і визначення їх впливу на фінансові результати діяльності
підприємства»

Дана тема кваліфікаційної магістерської роботи є досить актуальною у зв'язку з тим, що для підвищення платоспроможності та збільшення оборотності активів підприємства необхідна результативна система розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Результати даного процесу впливають на фінансову стійкість, ліквідність підприємства, показники ділової активності та базу оподаткування. Також відображається на досягненні збалансованості доходів та витрат. Заборгованість виступає як наслідок розрахункових відносин, що є невід'ємною складовою господарської діяльності підприємства. Отже актуальність теми полягає в оптимізації зменшення дебіторської заборгованості.

Автором роботи в першому розділі було з'ясовано економічну сутність дебіторської заборгованості, її класифікацію, визнання та оцінку. В другому розділі цілком розкриті питання щодо облікової політики підприємства, організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а також відображення отриманої інформації у звітності підприємства. В третьому розділі визначена мета, завдання та джерела аудиту дебіторської заборгованості; оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та аналіз її впливу на фінансовий результат підприємства.

Вважаємо за необхідне відзначити, що в результаті даного дослідження студенткою було надано шляхи удосконалення щодо ведення обліку та аудиту розрахункових операцій з покупцями та замовниками. Керівництву підприємств сподобались дані пропозиції, а саме: запровадження розрахунку резерву сумнівних боргів; проведення внутрішнього аудиту, котре сприятиме підвищенню ефективності організації обліку дебіторської заборгованості та бухгалтерського обліку в цілому. Деякі із пропозицій необхідно більш проаналізувати. В результаті, рекомендації надані студенткою є доцільними та в майбутньому деякі з них будуть впроваджені в робочий процес ТОВ «КОФІТОН».

Зовнішній рецензент:
гол. бухгалтер
ТОВ «КОФІТОН»

(підпис)

М. В. Шеля

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 109 сторінок. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 88 сторінках друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 2 рисунки, 8 додатків. Список використаних літературних джерел включає 54 найменувань.

«Облік та аудит розрахункових операцій з покупцями та замовниками і визначення їх впливу на фінансові результати діяльності підприємства»

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних питань обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Об'єктом дослідження є процес обліку та аналізу операцій підприємства, пов'язаних з розрахунками з покупцями та замовниками.

Мета дослідження полягає системному дослідженні, критичній оцінці та обґрунтуванні підходів щодо удосконалення теоретичних положень та діючої практики організації обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Завдання кваліфікаційної магістерської роботи:

- розглянути економічну сутність дебіторської заборгованості, здійснити її класифікацію; виокремити проблемні питання;
- проаналізувати і критично оцінити нормативно-правове забезпечення та спеціальну літературу щодо обліку дебіторської заборгованості;
- детально висвітлити та критично оцінити діючу методику і організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємства та формування резерву сумнівних боргів;

- розкрити порядок відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у фінансовій звітності підприємства;
- висвітлити застосування комп'ютерних технологій в обліку розрахунків з покупцями і замовниками;
- розкрити загальні принципи та методичні прийоми аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- за матеріалами підприємства здійснити оцінку системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, проілюструвати методику аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- проаналізувати вплив розміру дебіторської заборгованості та стану розрахунків з покупцями та замовниками на фінансовий результат діяльності підприємства;
- висвітлити порядок узагальнення результатів аудиторської перевірки аудиту розрахунків з покупцями та замовниками та надати пропозиції щодо вдосконалення методів та технології аудиту витрат операційної діяльності досліджуваного підприємства, розробити пропозиції щодо їх удосконалення.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів. Науково-практичні результати, отримані протягом періоду дослідження. мають вагоме значення для подальшого розвитку та вдосконалення бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків з покупцями та замовниками. Отримані результати направлені на вдосконалення організації та обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками. Виконання запропонованих рекомендацій дасть необхідний поштовх і покращить якість облікової інформації.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2022-2023.

Рік захисту роботи – 2023.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, аудит, облік, резерв сумнівних боргів, ліквідність, баланс.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ’ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ	10
1.1 Економічна сутність дебіторської заборгованості	10
1.2 Класифікація дебіторської заборгованості.....	17
1.3 Визнання та оцінка поточної дебіторської заборгованості	18
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ РОЗРАХУНКАМИ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ	282
2.1 Складові облікової політики підприємства щодо дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками.....	282
2.2 Організація обліку розрахунків з покупцями і замовниками та формування резерву сумнівних боргів	37
2.3 Відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у звітності підприємства	45
РОЗДІЛ 3 АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1 Мета, завдання та джерела аудиту дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками.....	48
3.2 Оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості підприємства та аналіз її впливу на фінансовий стан підприємства	51
3.3 Методика аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.....	70
3.4 Узагальнення результатів аудиту дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками.....	7377
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Актуальність теми. Дебіторська заборгованість має великий вплив на структуру та ефективність роботи підприємства. Для підвищення платоспроможності та збільшення оборотності активів підприємство необхідна результативна система розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Результати даного процесу впливає на фінансову стійкість, ліквідність підприємства, показники ділової активності та базу оподаткування. Також відображається на досягненні збалансованості витрат і доходів та як наслідок, відображається на успіху та досягненні пріоритетної мети, гарантуючи прибутковість та конкурентоспроможність підприємству. Заборгованість виступає як наслідок розрахункових відносин, що є невід’ємною складовою господарської діяльності підприємства.

Вплив заборгованості на активність підприємства є неоднозначною, так як дебіторська заборгованість сприяє вилученню оборотних коштів підприємства. Вона впливає на такі характеристики підприємства, як ліквідність і фінансова стійкість. Через це суми боргів підприємства несуть значні ризики погіршення вище наведених характеристик. Отже актуальність теми полягає в оптимізації, а саме вирішені вище наведених проблем щодо зменшення дебіторської заборгованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У процесі написання кваліфікаційної магістерської роботи було розглянуто і проаналізовано роботи та публікації багатьох видатних вчених, авторів наукових видань та публікацій. Серед яких слід виділити роботи професорів Загороднього А.Г., Вознюка А. Б., Довженко К. П., Зві Боді та Роберта К. Мертона.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є системне дослідження, критична оцінка та обґрунтування підходів щодо удосконалення

теоретичних положень та діючої практики організації обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

Завдання кваліфікаційної магістерської роботи:

- ознайомитись з економічною сутністю дебіторської заборгованості, класифікувати її; визначити проблематику даного питання;
- зробити критичну оцінку, проаналізувавши спеціальну літературу щодо обліку дебіторської заборгованості та нормативно-правове забезпечення;
- конкретно визначити та чітко дати оцінку наявній методиці і організації аналітичного, первинного та синтетичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємства, формування резерву сумнівних боргів;
- розкрити порядок відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у фінансовій звітності підприємства;
- висвітлити застосування комп'ютерних технологій в обліку розрахунків з покупцями і замовниками;
- розкрити загальні принципи та методичні прийоми при аудиті розрахунків з замовниками та покупцями;
- за матеріалами підприємства здійснити оцінку бухгалтерської системи обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, проілюструвати методику при аудиті розрахунків з замовниками та покупцями;
- проаналізувати вплив розміру дебіторської заборгованості та стану розрахунків з покупцями та замовниками на фінансовий результат діяльності підприємства;
- висвітлити порядок узагальнення результатів аудиторської перевірки при аудиті розрахунків з замовниками та покупцями та надати пропозиції щодо вдосконалення методів та технології аудиту витрат операційної діяльності досліджуваного підприємства, визначити ідеї стосовно їх покращення.

Об'єкт дослідження: процес обліку та аналізу операцій підприємства, пов'язаних з розрахунками з замовниками та покупцями.

Предмет дослідження: сукупність прикладних, практичних та теоретичних питань обліку та аудиту розрахунків з замовниками та покупцями.

Методи дослідження.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання. Для розкриття сутності та змісту дефініцій використовувались методи теоретичного та практичного узагальнення: аналізу, системного підходу, порівнянь, розрахунків та аналогії.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Практичне значення отриманих результатів. Науково-практичні результати, які було отримано під час розгляду всього всіх поставлених питань відіграє значну роль для подальшого вдосконалення та розвитку бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків з замовниками та покупцями. Отримані результати направлені на вдосконалення організації та обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками. Виконання запропонованих рекомендацій дасть необхідний поштовх і покращить якість облікової інформації. Результати проведеної роботи можуть використовуватися в процесі обліку та аналізу розрахунків з замовниками та покупцями підприємствами України.

Інформаційна база дослідження

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі документи України з бухгалтерського обліку; роботи зарубіжних та вітчизняних науковців; міжнародні стандарти бухгалтерського обліку; матеріали наукових конференцій, книг, посібників, журналів; інтернет ресурси.

Структура роботи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ’ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

1.1 Економічна сутність дебіторської заборгованості

Взаємовідносини між підприємствами у ринкових умовах господарювання мають характер грошових розрахунків. При кругообігу коштів в процесі виробництва ґрунтуються розрахунки. Згідно цього достовірна та актуальна інформація про дебіторську заборгованість дебіторів згідно даних розрахункової системи з покупцями відіграє значну роль задля того щоб підприємство мало змогу нормально функціонувати на всіх етапах роботи компанії.

Дебіторська заборгованість призводить до втрачання оборотних коштів підприємства, що є негативним відображенням його фінансового стану, а несвоєчасне закриття боргів і зобов'язань призводить до залучення коштів інших підприємств для покращення обороту компанії.

Господарська діяльність підприємства по спеціалізації імпорту зеленої кави на прикладі ТОВ «КОФІТОН» відбувається між покупцями, замовниками та закупівельними організаціями.

Покупцями вважаються юридичні та фізичні особи, що купують товари, приймають роботи, отримують послуги.

Учасниками договору, на підставі яких виготовляють або замовляють (спец) товари, виконують роботи, надають послуги – називаються замовниками.

При відсутності своєчасно виплачених коштів за продукцію, товари, роботи чи послуги виникають труднощі в діяльності підприємства. Особливу роль це відіграє в умовах занепаду. Гроші, що знаходяться поза межами

компаній, виконують роботу на стороні, тобто втрачають цінність та не повертаються на нього. Боржники повинні підтвердити суму заборгованості або подати заперечення протягом десяти днів після отримання заяви. В результаті підприємства приділяють велику увагу обліку дебіторської заборгованості. Своєчасність та правильність поданої інформації про стан дебіторської заборгованості залежить від своєчасності заходів з погашення та відображається у фінансовій звітності підприємства протягом звітного періоду. Українські закони, постанови уряду, Кабінету міністрів, відомства, Державна податкова служба та Національний банк України чітко визначають правову основу організації розрахункових операцій з покупцями та замовниками на кавовому підприємстві.

Так як дебіторська заборгованість є частиною активів підприємства, її стан впливає на визначення фінансового стану компанії. Як частина оборотних та необоротних активів, управління нею є одним із найважливіших та найскладніших елементів. Документообіг з покупцями та замовниками є досить важливими, оскільки вони мають вагоме значення при виникненні проблемних питань, але в бухгалтерському обліку будь-яких розрахунків головне місце займають саме закони та нормативні акти [1, с. 370-375].

Щоб більш детально проаналізувати та вивчити систему нормативного врегулювання розрахунків з покупцями і замовниками, необхідно розібратися стосовно того, які саме принципи обліку розрахункових операцій регулюються нормативною документацією, яка зазначена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Характеристика нормативно-правової бази обліку розрахунків з замовниками та покупцями

№	Назва нормативного документа	Короткий зміст документа
1	Цивільний кодекс України	Регулювання відносин, що виникають під час взаємодії підприємств та її клієнтів; містить спеціальний розділ про загальні положення щодо надання послуг; інформація щодо типових договорів.
2	Податковий кодекс України	Визначення надається безнадійної дебіторської заборгованості, а також особливості її покриття

Продовження таблиці 1.1

3	Закон України «Про захист прав споживачів»	Нагляд за відносинами між покупцями та споживачами.
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Основа бухгалтерського обліку, яка регулює ведення, організацію бухгалтерської та фін. звіт. в Україні та правові принципи.
5	НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	Вказується мета, принципи та склад підготовки звітності по фінансам та вимоги до розкриття та визначення її елементів
6	НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість"	Дає основні визначення щодо поняття «дебіторська заборгованість»
7	НП(С)БО 11 «Зобов'язання»	Визначається методологія бухгалтерського обліку про зобов'язання та процесу розкриття у фінансовій звітності
8	НП(С)БО 15 "Дохід"	Пояснює причини визнання доходу від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг; дохід від надання послуг
9	НП(С)БО 16 «Витрати»	Визначаються засади методологічного характеру формування в бухгалтерському обліку інформації щодо витрат підприємства

Джерело: згруповано за інформацією [2, с. 141-156]

Безнадійна дебіторська заборгованість є досить важливим об'єктом обліку розрахунків з замовниками та покупцями. Така проблема може бути наслідком погіршення фінансового стану боржника. У пункті 138.10.6. Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (з доповненнями та змінами) зазначено поняття безнадійної дебіторської заборгованості, а також перелік певних особливостей покриття даного виду заборгованості [4, с.2]. Між цим, згідно з: «ЗУ «Про захист прав споживачів» № 1023- 14 XII від 12 травня 1991 р.» зазначено регулювання нагляду за відносинами між покупцями та споживачами. Всі відносини між споживачами товарів, робіт, послуг та виробниками чи продавцями різних форм власності – регулює саме цей закон. Він встановлює права споживачів та визначає державний механізм захисту їх прав [3, с. 5].

ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV – є фундаментом облікового відображення всіх видів операційної діяльності [3, с. 5]. У цьому законі зазначено правові засади та

принципи регулювання, організації та ведення фінансової та бухгалтерської звітності в Україні. Суб'єкти господарювання мають змогу самостійно формувати облікову політику, яка включає в себе основні принципи ведення обліку відповідних об'єктів саме згідно цього Закону.

Питання на методичному рівні регулюються актами другого рівня регламентації. НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" від 08.10.1999 № 237 – є законодавчим фундаментом обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Посилаючись на це положення, можна сказати, що юридичними та фізичними особами, які мають певні заборгованості перед підприємством у вигляді коштів, їх еквівалентів або інших активів у результаті минулих дій – називаються дебіторами [5, с. 1].

Отже, необхідно приділити увагу тому що національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 р. № 20. Дане положення є дуже важливим нормативно-правовим документом через те, що у ході розрахунків з замовниками та покупцями виникають зобов'язання із сторони боржників [6, с. 3].

У даному документі зазначено методологію формування бухгалтерського обліку щодо зобов'язання та її розкриття згідно звітності по фінансам, а також інформацію щодо кредиторської заборгованості, яка може виникнути у ході розрахунків з замовниками та покупцями на будь-якому підприємстві.

«Безумовні права вимоги і зобов'язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов'язання сплатити грошові кошти» - таке визначення дебіторської заборгованості зазначено у НП(С)БО 13 «Інструменти фінансові» від 30.11.2001 №559 [6]. отже, згідно НП(С)БО 10, дебіторська заборгованість являються активами, на які мають вплив майбутні економічні вигоди, та згідно НП(С)БО 13 отримання лише грошових коштів – це «Фінансові інструменти». Також, як зазначено у НП(С)БО 13 сума збитків від зменшення фінансової корисності активу визначається як різниця між його теперішньою вартістю та

балансовою вартістю очікуваних грошових коштів, дисконтованою за ринковою поточною процентною ставкою на схожий фінансовий актив, визнаючи різницю та інші витрати протягом звітного періоду [7, с. 1-4]. У даному випадку цей фактор не визначає методи формування сумнівних боргів..

Мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів – вказано у НП(С)БО 11 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 № 73. Пункти цього положення застосовують до фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подати фінансову звітність згідно із законодавством [6, с. 4].

Причини визнання доходу від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг – роз'яснено у НП(С)БО 15 "Дохід" від 29.11.99 р. № 290. Згідно цього положення можна сказати, що дохід від реалізації продукції не коригується на величину пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такого боргу визнається витратами підприємства [8, с. 3-5].

У НП(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318 зазначено методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства. Цей стандарт передбачає, що інші операційні витрати включають суму безнадійної заборгованості, витрати на відрядження та відрахуванням до резерву сумнівних боргів [9, с. 2-4].

Дебіторська заборгованість в бухгалтерському обліку регулюється низкою міжнародних стандартів:

1. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [17, с. 1];
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання»;
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39). Фінансові інструменти: визнання та оцінка.

Проте жоден із цих стандартів не може визначити дебіторську заборгованість [10, с. 10-16].

В МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» зазначено, що дебіторська заборгованість є фінансовим активом (це будь-який актив, який може отримувати грошові кошти чи інший фінансовий актив від іншого підприємства згідно контрактного права [18, с. 1-3].

МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» розтлумачує порядок визнання, оцінки, класифікації та порядок визнання безнадійної дебіторської заборгованості. Для розкриття інформації в примітках до звіту по фінансам за рік потрібно дивитися МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [19, с. 2-5].

Якщо розглядати поняття дебіторської заборгованості згідно нормативних документів, то можна помітити, що вони складені таким чином, що тільки перераховують складові цього поняття, а саме визначають її як об'єкт обліку.

Наведені в нормативних документах поняття «дебіторської заборгованості» зазвичай сформовано таким чином, що лише визначають її як об'єкт обліку та перераховують складові даного поняття.

У результаті договірних відносин між фізичними та юридичними особами виникає заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів, сума заборгованості дебіторів підприємству, сума вимог банку до юридичних і фізичних осіб на певну дату та фінансовий актив установи – усе це слід відносити до дебіторської заборгованості згідно з нормативними документами. Проте це визначення є абсолютно недосконалим та має бути доповненим певними уточненнями [11, с. 1-4].

У 8 столітті нашої ери з'явилося сучасне трактування поняття дебіторської заборгованості. Деякі вчені зробили значний внесок у розвиток трактування даного поняття. Одними з них були Е. Кепаланж та Дж. Дзаппи. Ці вчені зазначали, що заборгованість дебіторів – це один із показників, який характеризує фін. стан підприємства, а саме: його фінансова

конкурентоспроможність, кредитоспроможність, можливості виконання зобов'язань перед іншими підприємствами та звісно платоспроможності.

Не дивлячись на те, що дебіторська заборгованість існує дуже давно та стан її вивчення веде у давню історію, у сучасній науковій літературі не існує єдиної думки щодо визначення даного поняття.

Наприклад, Онищенко О. В. стверджує, що заборгованість дебіторів – це сума боргів дебіторів підприємству на якусь конкретну дату, яка виникла у результаті минулих подій, яку кредитор має право вимагати погашення цього боргу [12, с. 17-21].

А Федорченко О. Є. вважає, що дебіторська заборгованість – це сума боргів юридичних та фізичних осіб у готівковій та безготівковій формах, яка виникає внаслідок господарських операцій, що відбулися у результаті минулих подій та мають бути погашені у майбутньому [13, с. 12-24].

Також цікавою є думка Рибалко О. Він зазначає, що дебіторська заборгованість – це вилучені кошти з обороту підприємства, що мають певне документальне підтвердження, що надає змогу отримати борг у вигляді грошових коштів або їх еквівалентів [14, с. 9].

У економічному та фінансовому словнику автори А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк та Т. С. Смовженко зробили поняття, що загальна сума грошового боргу та фінансових зобов'язань називається заборгованістю, яка має бути погашеною [15, с. 16].

Іноземні автори трактують поняття дебіторської заборгованості як рахунки дебіторів. Д. Стоун та К. Хітчинг зазначають, що дебіторська заборгованість називається рахунками до отримання, а безпосередньо дебітори – це особи, які мають розрахуватись коштами за товари та послуги, які вже були їм надані.

Професори Зві Боді та Роберт К. Мертон, які викладають у Гарвардському університеті, відображають дебіторську заборгованість як рахунки до отримання, посилаючись на те, що це сума, яку покупці мають оплатити підприємству [16, с. 15-28].

Згідно вищезазначеного можна зробити декілька висновків.

По-перше, поняття дебіторської заборгованості має певні однакові ознаки: сума боргів та кредит. Хоча саме трактується це поняття багатьма вченими по різному.

По-друге, всі вчені розглядали дане поняття з різних ракурсів. Одні тлумачили поняття дебіторських заборгованості згідно економічного підходу, а інші згідно фінансового або облікового.

По-третє, усі приклади трактування визначення дебіторської заборгованості мають спільну рису – всі вчені розглядають її як загальну суму боргів, які мають фізичні та юридичні особи у результаті господарських взаємовідносин, проте ніхто не стверджує, що дебіторська заборгованість являється частиною кругообігу капіталу підприємства.

1.2 Класифікація дебіторської заборгованості

Класифікація дебіторської заборгованості відіграє важливу роль у організації обліку та аналізу розрахунків з дебіторами.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" – являється теоретичним фундаментом для класифікації проведення заборгованості дебіторів для цілей бухгалтерського обліку. Згідно цього положення дебіторська заборгованість поділяється на поточну та довгострокову [5, с. 8].

Я вважаю, що дана класифікація дуже просто та у деякому сенсі не зовсім вірна. Дана класифікація не дає можливості повністю врахувати всі характеристики дебіторської заборгованості і не закриває усі потреби при складанні фінансової звітності.

Ефективність фінансової звітності напряду залежить від правильно обраних класифікаційних ознак.

Дослідженням певної кількості об'єктів шляхом поділу їх на класи певні групи за відповідною ознакою – називається науковою класифікацією.

Класифікація — рознесення об'єктів, розподіл назв по групах, розрядам, класам, при якому в одну групу влучають об'єкти, що володіють будь-якими загальними ознаками. Згідно цього ми розглянемо класифікацію дебіторської заборгованості як угруповання розрахунків з дебіторами за певною ознакою в залежності від цілей, для яких вона виконується [20, с. 45-49].

Загальні правила класифікації дебіторської заборгованості мають рекомендаційний характер. Такий принцип зазначений у більшості країн світу. Затвердження щодо порядку розміщення дебіторської заборгованості різних видів у балансі приймає саме підприємство. Тому на різних підприємствах структура та склад дебіторської заборгованості будуть відрізнятися. Класифікація дебіторської заборгованості наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Класифікація дебіторської заборгованості

№	Класифікаційна ознака	Види дебіторської заборгованості
1	Згідно тривалості	1) довгострокова; 2) короткострокова
2	Згідно терміну виконання зобов'язань	1) поточна; 2) прострочена
3	Згідно характеру діяльності організації	1) за основною діяльністю; 2) за фінансовою діяльністю; 3) за інвестиційною діяльністю
4	Згідно видів дебіторів	1) покупців і замовників; 2) дочірніх організацій; 3) працівників організації; 4) бюджету і позабюджетних фондів; 5) інших дебіторів
5	Згідно доцільністю утворення	1) виправдана; 2) невиправдана
6	Згідно регулярності проведення угод	1) від регулярних угод; 2) від нерегулярних угод
7	Згідно якісних складів	1) нереальна для стягнення; 2) сумнівна; 3) надійна
8	Згідно можливості поступки прав вимоги	1) заборгованість, яку можна передати за договором; 2) заборгованість, яку заборонено передавати

Продовження таблиці 1.2

9	Згідно забезпеченості гарантіями	1) забезпечена; 2) незабезпечена
10	Згідно ступенем ризику	1) з високим ризиком; 2) з середнім ризиком; 3) з низьким ризиком
11	Згідно можливістю планування	1) запланована; 2) незапланована
12	Згідно можливістю контролю	1) контрольована; 2) неконтрольована

Джерело: сформовано автором на основі [22, с. 36-42]

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" - це один із основних документів, затверджених Міністерством фінансів України, який розкриває поняття "Дебіторська заборгованість" та дає основне визначення (табл. 1.3.), визначає методологію щодо визнання та оцінки [5, с. 8] Основні визначення щодо поняття дебіторської заборгованості зазначено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Основні визначення щодо поняття «дебіторська заборгованість»

Терміни	Визначення
Дебіторська безнадійна заборгованість	Поточна дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності або згідно якої існує впевненість про її неповернення боржником
Дебітори	Фізичні та юридичні особи, які внаслідок минули подій стали винні компанії грошові кошти або їх еквіваленти інших активів
Дебіторська заборгованості	Сума заборгованості дебіторів підприємству на конкретну дату
Довгострокова дебіторська заборгованість	Сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході операційного нормального циклу та буде погашені після дванадцяти місяців з дати балансу
Поточна дебіторська заборгованість	Сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу
Сумнівний борг	Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником
Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості	Сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів

Джерело: сформовано згруповано за інформацією [25, с. 17-19]

Для дослідження питання обліку розрахунків з замовниками та покупцями нами було обрано кавове підприємство ТОВ «КОФІТОН». На його прикладі ми зможемо вивчити, проаналізувати і зрозуміти суть, значення та особливості обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

Головним видом діяльності компанії являється імпорт різних видів зеленої кави в Україну. Зазвичай продукція є різна від вищих сортів арабіки до рабусти. Компанію продає свою продукцію локальним та мережевим кав'ярням, обсмажчикам кави, а також великим національним виробникам.

Компанія Coffeeton була створена в 2010 році, а в 2012 стала переможцем Національного рейтингу українських підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Компанія отримала звання "Імпортер року 2012/2013".

Важливим критерієм для компанії Coffeeton є безперебійне та своєчасне забезпечення якісним зеленим зерном. Потреби клієнта можуть коливатися від одного мішка до декількох тон. І незалежно від обсягу замовлення кави відвантажується стабільно і своєчасно. Компанія співпрацює з кав'ярнями, підприємствами з усіх міст України.

Дебіторську заборгованість можна класифікувати за різними ознаками. Дебіторська заборгованість поділяється на:

- безнадійну;
- сумнівну;
- дійсну.

В більшості випадків існує два основних типи дебіторської заборгованості:

- товарна - стосується оплати продукції (у натуральній формі), робіт та послуг, це називається товарною дебіторською заборгованістю;
- нетоварна (неопераційна) - є результатом господарської діяльності - продажу товарів, виконання проектів та надання послуг.

Нетоварна (або неопераційна) дебіторська заборгованість походить від іншої діяльності підприємства. До нетоварних операцій належать:

- врегулювання авансових платежів,
- розрахунки з підзвітною особою,
- регулювання нарахованого доходу,
- врегулювання розрахунків за претензіями,
- врегулювання збитків (завданих),
- врегулювання позик членам кредитної спілки та розрахунків з іншими дебіторами.

Таким чином ми пропонуємо виділити декілька основних класифікаційних ознак, які наведено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 - Основні ознаки класифікації дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість		
За строками погашення:	За ступенем спорідненості з контрагентами:	За об'єктами виникнення:
1.Поточна (до 1 року); 2.Довгострокова, термін позовної давності якої до 3-х років; 3.Довгострокова, строк якої перевищує терміни позовної давності	1.Заборгованість за розрахунками зовнішніми; 2.Заборгованість за розрахунками внутрішніми	1.Заборгованість за майно, передане у фінансову оренду; 2.Заборгованість за векселями; 3.Заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги; 4.Заборгованість за виданими авансами; 5.Заборгованість за розрахунки з бюджетом; 6.Інша дебіторська

Джерело: сформовано згруповано за інформацією [26, с. 114-119]

Міжнародні стандарти поділяють дебіторську заборгованість на 2 види:

1. Ініційована підприємством (борг визначає її отримання підприємством як участі у позиції, наданій іншим позикодавцем згідно умови, що компанія фінансує відповідну позику тоді, коли її ініціює інший позикодавець);

2. Не ініційована (тракується як стримувана згідно строків погашення, наявна для продажу або стримувана для операцій) [27, с. 18-22].

Згідно МСБО підприємство само визначає та відносить дебіторську поточну заборгованість до різних груп, проте борги дебіторів можуть бути

показані у балансі без поділу їх на групи. Як ми вже зазначали раніше, вчені не дійшли до спільного методу тлумачення ознак класифікації дебіторської заборгованості. Не існує конкретного поділу ознаки та класифікації заборгованості нормативними документами.

Отже, під час аналізу опрацьованої економічної літератури було визначено, що існує широкий спектр видів дебіторської заборгованості. Можна зробити висновок, що класифікація зазвичай здійснюється на основі НП(С)БО 10 і не враховуються всі моменти, які дозволяють уникати не раціональних та не ефективних управлінських рішень. Зазначена нами вище класифікація узагальнює всі класифікації та роз'яснює всі види дебіторської заборгованості, згідно структури балансу бухгалтерії. Вона включає основні фактори виникнення та висвітлення заборгованості дебіторів у звітах, включає різноманітність об'єктів та контрагентів.

На нашу думку, систему класифікації заборгованості має вибирати саме підприємство в залежності від задач, які ставить керівництво стосовно питань щодо управління дебіторською заборгованістю.

1.3 Визнання та оцінка поточної дебіторської заборгованості

Як наведено у НП(С)БО 10: «Дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову та поточну. Довгострокова дебіторська заборгованість відноситься до суми дебіторської заборгованості юридичних та фізичних осіб, що не проявляється під час операційного нормального циклу та має буде погашена за дванадцять місяців з дати балансу».

Поточна дебіторська заборгованість включає в себе дебіторську заборгованість за роботи, товари та послуги, дебіторську заборгованість за розрахунками та іншу дебіторську заборгованість [5, с. 10].

У нашій державі є обов'язковим поділ заборгованості дебіторів на короткострокову та довгострокову. А отже, це обмежує права підприємств.

Західний підхід передбачає вибір підприємствами індивідуальної класифікації дебіторської заборгованості для відображення у звіті.

Потрібно сказати, що в нашій країні розмежування заборгованості дебіторів на короткострокову та довгострокову є обов'язковим, а отже - обмеженням прав підприємства.

Деталізація дебіторської заборгованості являється основною проблемою класифікації через те що збільшення активів на балансі компанії зробить її більш важкою для з'ясування та розуміння [29, с. 26-38].

Існують зовнішні та внутрішні фактори, якими визначається сума дебіторської заборгованості.

До зовнішніх факторів відноситься стан рахунку у 25 країнах, інфляція, тип товару або послуги, ефективність грошово-кредитної політики НБУЗ, професіоналізм управління та інше.

Вірна оцінка дебіторської заборгованості має вагомий вплив на актуальність бухгалтерської інформації та відображення її у фінансовій звітності досліджуваного підприємства.

Щодо оцінки та визнання дебіторської заборгованості ТОВ «КОФІТОН», то в Статуті підприємства вказано, що довгострокова дебіторська заборгованість, торгова дебіторська заборгованість та інша поточна дебіторська заборгованість визнаються при виникненні.

Виникнення дебіторської заборгованості є об'єктивним процесом, оскільки існує ризик при проведенні розрахунків господарських операцій між контрагентами.

Наприклад, у процесі господарської діяльності, зелені кавові зерна після сертифікації продаються клієнтам та замовникам по передоплаті.

Для великих компаній типу ТОВ «СІЛЬПО ФУД» згідно укладеного договору діє кредит після відвантаження 2 тижні з моменту останньої реалізації.

До воєнного стану в Україні, розрахункові операції відбувались після відвантаження товару або згідно відстрочки вказаної у договорі. На даний час компанія з більшістю клієнтів та замовників працює по передоплаті та намагається закрити ще раніше виявлену дебіторську заборгованість. Якщо компанія надає позики працівникові, переплачує бюджет, отримує передоплату і як наслідок виникає дебіторська та кредиторська заборгованість по розрахунках.

Основою бухгалтерського обліку є обов'язкова документація всіх господарських операцій де чітко все прописано. Вона є основою бухгалтерського документування. Записи в облікових регістрах базуються тільки на оригіналах документів, в бухгалтерії їх називають первинні документи [29, с. 1-25].

Первинний документ повинен складатися під час кожної господарської операції.

Організовуючи документообіг та документування ТОВ «КОФІТОН» як і всі підприємства нашої країни, керується вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

У ТОВ «КОФІТОН» існують внутрішні робочі документи, які регулюють облік розрахунків з замовниками та покупцями.

До цих документів відносять:

- 1) Робочий план рахунків;
- 2) Наказ про облікову політику підприємства;
- 3) Розроблені індивідуально підприємством первинні документи.

Основний зміст робочих документів, які регулюють облік розрахунків з замовниками та покупцями викладено у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 - Внутрішні робочі документи, які регулюють облік розрахунків з замовниками та покупцями ТОВ «КОФІТОН»

№	Назва документу	Основний зміст
1	Робочий план рахунків	Розроблений підприємством план рахунків, котрий включає тільки ті рахунки які практично застосовують у компаніях. Робочий план рахунків підлягає затвердженню менеджментом компанії.
2	Облікова політика підприємства	Ведення та організація бух. обліку у компанії, з урахуванням індивідуальних умов його роботи.
3	Розроблені підприємством первинні документи	Власні первинні документи, які мають обов'язкові реквізити, створені з метою внутрішнього управлінського обліку.

Джерело: сформовано автором на основі [31, с. 18]

Наказ «Про облікову політику підприємства» відіграє велике значення в обліку розрахунків з замовниками та покупцями. Так як він охоплює усі складові бухгалтерського обліку для кожного підприємства. Облікова політика вказує, які альтернативи з НП(С)БО було обрано і має застосовуватися на практиці. У наказі облікової політики суб'єкти господарювання мають показувати методи визначення дебіторської безнадійної заборгованості [32, с. 26-29].

Процедуру списання безнадійної дебіторської заборгованості найкраще всього відображати у наказі облікової політики.

Тобто, в той час коли компанія формує Наказ «Про облікову політику» слід вказувати наступні аспекти:

1. Організацію та послідовність виконання договірних відносин;
2. Обсяг, склад та процедуру захисту комерційної таємниці;
3. Розробка посадової інструкції бухгалтера;
4. Форму ведення бух. обліку;
5. Організацію обігу документів;
6. Терміни та умови зберігання кореспонденції та облікових реєстрів підприємства;
7. План рахунків;
8. Методи та дати визначення резерву сумнівних боргів;

9. Процедури списання безнадійної заборгованості;
10. Класифікацій групи дебіторської поточної заборгованості;
11. Порядок обліку векселів.

Для розрахунків з замовниками та покупцями план розрахунків бухгалтерського обліку має включати в себе синтетичні рахунки та субрахунки, які необхідні для бухгалтерського обліку та для задоволення вимог щодо своєчасності та повноти бухгалтерського обліку та звітності.

Він може використовувати будь-яку кількість рахунків та субрахунків для того щоб відобразити так розрахунки. Проте, міжнародна практика, на відміну від української, не передбачає єдиного МСФЗ, який регулює порядок обліку дебіторської заборгованості.

У Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань зазначено, що в той час коли всі дебітори підприємства-кредитора інвентаризуються, необхідно подати виписки з аналітичних рахунків щодо їх заборгованостей, і відповідні заяви подати до інвентаризаційної комісії. І вже тоді боржник має або підтвердити, або заперечити свій борг [33, с. 186-191].

«Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинної документації, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності, установ та організації, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету» - затверджено наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24 травня 1999 [34, с. 15].

Способом зазначення господарських операцій певними документами – називається документацією. Для управління діяльністю, передачі поставлених задач від розпорядника виконавцю використовуються бухгалтерські документи. Для руху облікової інформації потрібна необхідна документація. Саме вона надає бухгалтерському обліку безперервне та впорядковане зображення госп. діяльності компанії. Завдяки внутрішньої кореспонденції

здійснюється контроль щодо правильності виконання задач, зазначається поточний аналіз виконаної роботи [21].

Документи, які створюються під час виконання госп. операції або після її закінчення – називаються первинні документи. У них мають бути наявні необхідні для роботи реквізити:

1. Код та назва компанії;
2. Господарський зміст операції;
3. Господарські вимірювачі операцій;
4. Посади осіб, які відповідають за виконання господарської операції і правильність її оформлення;
5. Підписи уповноважених осіб.

Підставою для здійснення розрахунків з замовниками та покупцями є договір, у якому зазначаються обов'язки сторін щодо виконання умов договору та відповідальність сторін у випадку порушення договірних зобов'язань – являється причиною для здійснення розрахунків з замовниками та покупцями [35, 26-45].

Також, наявність первинних документів є обов'язковою умовою відображення операцій у бухгалтерському обліку крім договору.

Для оформлення розрахункових операцій використовується бухгалтерська довідка (додаток А). Такі факти, як відпуск продукції (кави), надання послуг та виконання робіт, повинні виконуватися у формі документів.

Доручення є підставою для відпуску кави, якщо сам покупець не в змозі забрати товар. Доручення представляється представником покупця. Воно повинно містити:

- реквізити;
- номер рахунку та дата;
- дані, що підтверджують особу (паспорт, посвідчення водія);
- код товару, найменування, кількість;
- строки дії доручення;
- завіренність представника за дорученням;

- підпис директора та підпис головного бухгалтера підприємства;
- печатка підприємства покупця.

Підпис представника покупця на довіреності має бути таким, як і підпис одержувача на бланку приймання товару. Приклад доручення клієнта ТОВ «КОФІТОН» буде наведено у додатку Б.

Документом для оформлення розрахунків з покупцям та замовникам є товарно-транспортна накладна (додаток В). Цей документ надається після відвантаження нашої кави клієнту/замовнику.

При оформленні замовлення на ТОВ «КОФІТОН» видають рахунок-фактуру (додаток Д), суми податку на додану вартість вказують в окремому рядку.

Після продажу або відвантаження кави надається видаткова накладна покупцеві/замовникові (додаток Ж), підписаний виконавцем та замовником або підписантом за дорученням.

На кінець місяця клієнт як правило просить отримати Акт звірки (додаток К). Документ відображає операції за вказаний період: платіжне доручення, реалізація, списання, повернення товарів від клієнта та показую сальдо.

Комерційні договори та первинні документи, які підтверджують факт проведення господарських операцій – є підставою для відображення розрахунків з покупцями та замовниками в бухгалтерському обліку.

Згідно вимог НП(С)БО 10: «Дебіторська заборгованість відображається при передачі права власності на товар при його реалізації на умовах відстрочення оплати». Лише після підписання угоди купівлі-продажу і на підставі складених первинних документів – здійснюється відвантаження товару покупцю [5, с. 10].

В той же час в бухгалтерському обліку здійснюється запис Дт 36 “Розрахунки з покупцями і замовниками” Кт 70 “Дохід від реалізації”, який свідчить про визнання доходу від реалізації товарів (робіт, послуг). Виникнення дебіторської заборгованості тісно зв’язано з принципом

нарахування, сенс якого полягає в тому, що незалежно від сплати в момент відвантаження продукції, передачі послуг чи права власності на них підприємство відображає отримання доходу, а в разі відсутності оплати одночасно і дебіторську заборгованість.

Не слід завжди пов'язувати утворення поточної дебіторської заборгованості з доходом. Перерахування коштів за продукцію, яка же не була передана, призводить до виникнення дебіторської заборгованості.

Кажучи про оцінку заборгованості дебіторів відповідно до реалізованої продукції (послуги, роботи, товари), необхідно спочатку розпочати з її початкової вартості. Треба сказати, що вона являється більш менш справедлива. На час здійснення операції продавцям та покупцям необхідно проаналізувати ціни, які закріпилися на ринку, за певними видами послуг та продукцій [36, с.44].

Первісна вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) залежить від:

1. Знижок за своєчасну оплату або надання покупцеві торговельної знижки;
2. Надання знижок після продажу або надання послуг;
3. Повернення товарів від споживачів;
4. Часу та дати відвантаження товарів до часу та дати отримання грошових коштів.

Згідно цього, за собівартістю, яка дорівнює сумі обміну та встановлена сторонами проведення розрахункових відносин здійснюється визнання поточної дебіторської заборгованості. За рахунок деяких знижок та факторів оцінка може зменшитись.

При оцінці дебіторської поточної заборгованості за послуги, роботи, товари та продукцію на дату балансу з'являється значна кількість проблемних питань. Згідно НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість є фінансовим активом (крім придбаної та призначеної для продажу) і повинна відображатися за чистою реалізаційною вартістю» [5, с. 12]. Отже оцінка та

визначання дебіторської заборгованості може зазначатися у двох стандартах бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

Але, у цих положеннях відсутні взаємні посилання.

За п. 6 НП(С)БО 13 фінансові активи включають:

5. Не обмежені для використання грошові кошти та їх еквіваленти;
6. Не призначену для перепродажу дебіторську заборгованість;
7. Інвестиції фінансові, які утримуються до погашення;
8. Активи фінансові, які призначені для перепродажу;
9. Інші фінансові активи [7, с. 11].

Згідно п. 7 НП(С)БО 10: «Поточну дебіторську заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включають до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю» [5, с. 15].

З визначення дебіторської заборгованості, що не належить для перепродажу за НП(С)БО 13 можна сказати, що до такої включається заборгованість за розрахунками за виданими авансами: підзвітним особам (субрахунок 372), за виданими позиками працівникам (субрахунок 377), іншим підприємствам (субрахунок 371), за переплатою податків і зборів до бюджету та соціальних фондів (рахунки 64 і 65). Така заборгованість є ключовою у даному випадку та передбачає надання коштів [29].

Згідно дослідження можна сказати, що первісна вартість заборгованості дебіторів за реалізовану продукцію (послуги, роботи, товари) залежить від:

1. Отримання покупцем знижок за своєчасну оплату;
2. Отримання покупцем знижок після реалізації;
3. Повернення товарів від споживачів;
4. Часу та дати відвантаження товарів до часу та дати отримання грошових коштів.

Питання визнання та оцінки дебіторської заборгованості розкривається у двох стандартах бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 10 «Дебіторська

заборгованість” та НП(С)БО 13 “Фінансові інструменти”. Але, у цих положеннях відсутні взаємні посилення, що призводить до необхідності внесення змін в ці стандарти з метою уникнення непорозумінь. За НП(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість” і НП(С)БО 13 “Фінансові інструменти” нараховувати резерв сумнівних боргів необхідно для заборгованості за товари, роботи і послуги [37, с. 13-15].

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ РОЗРАХУНКАМИ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

2.1 Складові облікової політики підприємства щодо дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками

Як ми вже зазначали у першому розділі, дебіторська заборгованість – це заборгованість дебіторів підприємству на певну дату. А отже, головною задачею обліку є максимально швидке погашення цього боргу або певним чином мінімізувати ті збитки та витрати, які несе підприємство через несвоєчасну сплату боргу [38, с. 4].

Через те, що в управлінському плані це надзвичайно важливі моменти та складі питання, то облікова політика стосовно обліку дебіторської заборгованості має принципово організовувати алгоритми обліку господарських операцій щодо її погашення, контролем стану заборгованості як цілим фінансовим активом і, як наслідок, ведення обов’язкової звітності.

Перед тим як розглянути складові облікової політики підприємства щодо дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками слід визначити що означає саме поняття облікової політики. Під цим поняттям розуміються усі можливі методи, алгоритми та принципи, які підприємство використовує для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика відіграє дуже важливу роль у ефективності роботи підприємства та його подальшого розвитку.

А отже, облікова політика має створювати організаційно-методичне забезпечення виконання наступних результатів:

1. Повний контроль інформації щодо фінансових результатів діяльності підприємства;

2. Забезпечення збереження майна власника;

3. Забезпечення необхідною інформацією менеджменту для здійснення управління.

Основні напрямки формування облікової політики є:

1) Класифікація дебіторської заборгованості: необхідна для чіткої оцінки боргів для цілей бух. обліку та наданні інформації про таку заборгованість у фінансовій звітності;

2) Дата та методи визначення резерву сумнівних боргів: підприємство має можливість обрати один із запропонованих методів розрахунку резервів (застосування коефіцієнта сумнівності або абсолютної суми сумнівної заборгованості).

При цьому підприємству доцільно викласти процедури щодо розрахунку методу резерву сумнівних боргів за визначеним методом.

Найголовнішою складовою облікової політики являється складення підходів до обліку та відображення заборгованості дебіторів у фінансовій звітності. [39, с. 17]

При цьому слід зазначити, що представлена організацією облікова політика щодо розрахунків з різними дебіторами значним чином має вплив на показники фінансового стану та результати діяльності компанії.

Розробляючи облікову політику щодо дебіторської заборгованості за розрахунками з замовниками та покупцями слід виділити деякі складові, які мають значний вплив на ефективність та результативність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві та покращення його економічних показників.

Ці складові зазначені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Складові облікової політики, які мають значний вплив на ефективність та результативність ведення бухгалтерського обліку компанії та покращення його економічного стану

№	Складові облікової політики	Опис
1.	Види діяльності підприємства	Аналіз підприємства, його КВЕДи, чи залучає підприємство фінансові інвестиції для розширення виробництва та реалізації товарів та послуг і тд.
2.	Форма ведення обліку	Яким чином ведеться бухгалтерський облік. Ручна чи комп'ютеризована форма обліку.
3.	Вимоги щодо змісту оформлення первинних документів з різними дебіторами	Підписання договорів. Перевірка контрагентів на їх надійність, доброчесність та компетентність.
4.	Оцінка та визнання розрахунків з різними дебіторами	Аналіз майбутніх розрахунків з різними дебіторами. Чи можливо її достовірно визначити. Передбачити додаткові умови використання оцінки заборгованості за відповідною вартістю, яка має відповідати вимогам концепції управління вартістю компанії
5.	Аналітика та класифікація розрахунків з різними дебіторами	Слід визначити та проаналізувати перелік видів та ознак класифікацій на які поділяються розрахунки з різними дебіторами для певних управлінських потреб.
6.	Визнання заборгованості сумнівною	Аналіз критеріїв визнання розрахунків с дебіторами сумнівними. Наприклад: прострочення дебітором терміну погашення, порушення справи про визнання боржника банкрутом. Вся ця інформація має бути обов'язково підтверджена певною документацією.
7.	Метод та період нарахування резерву сумнівних боргів	Зазначити терміни проведення заборгованості для створення резерву сумнівних боргів. Зазначається нарахування на основі: - платоспроможності певних дебіторів - класифікації дебіторської заборгованості за термінами її виникнення.
8.	Визначення заборгованості безнадійною	Визначаються критерії розрахунків, що відносяться до різних дебіторів, які є безнадійними відповідно до податкового законодавства та бухгалтерського обліку
9.	Алгоритм списання безнадійної заборгованості	Завірити, що заборгованість списується за балансу згідно з розпорядженням менеджменту на основі проведеної інвентаризації та письмового обґрунтування доцільності відповідного списання
10.	Організація строків зберігання та архіву документів	Встановлення строків зберігання внутрішньої кореспонденції, що відноситься до зобов'язань підзвітних осіб.
11.	Порядок та строки проведення інвентаризації	Затвердження та складання графіку проведення інвентаризації перед початком поточного господарського року.
12.	Контроль організації внутрішніх розрахунків	Здійснення працівниками розрахунків з метою забезпечення отримання звітних даних про наявність та зміни сум кредиторської та дебіторської заборгованості, пред'явлення боргових вимог дебіторам та своєчасності розрахунків з кредиторами

Джерело: сформовано автором на основі [40, с. 1-19]

Облікова політика підприємства є одним із важливих засобів в організації та веденні бухгалтерського обліку. Ефективність управління господарською діяльністю залежить саме від обґрунтованості облікової політики підприємства.

Облікова політика щодо визнання та оцінки дебіторської заборгованості, застосування рахунків, проведення інвентаризації розрахунків з дебіторами, організації документообігу та ефективного контролю відіграє значну роль в управлінні підприємством. Проте, у практиці більше застосовуються певний формальний спосіб до формування облікової політики з наведених вище питань.

Обґрунтування засад щодо обліку дебіторської заборгованості підприємства – є однією з важливіших складових облікової політики.

НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах [5, с. 13].

Облік дебіторської заборгованості передбачає:

1. Правильну та своєчасну організацію супроводження операцій з документами по розрахунках з дебіторами;
2. Систематична звірка розрахунків для ліквідації безнадійної та простроченої дебіторської заборгованості;
3. Контроль дотримання строків та обсягу платежів відповідно до зобов'язань;
4. Контроль дотриманням форм розрахунків, встановлених у договорах з контрагентами.

Отже, виходячи з вищевикладеного, можна зауважити, що на показники фінансового стану, ефективність та результативність роботи підприємства має значний вплив облікова політика щодо дебіторської заборгованості підприємства.

На більшості вітчизняних підприємствах у Наказі про ОП питання оцінки дебіторської заборгованості розглядаються фрагментарно.

На прикладі облікової політики ТОВ «КОФІТОН» ми бачимо, що в компанії відсутній порядок формування резерву сумнівних боргів, порядок списання дебіторської заборгованості, порушені терміни та порядок проведення інвентаризації.

На нашу думку, така ситуація є недопустимою, а обліку розрахунків необхідно приділяти більше уваги.

Потрібно конкретно зазначити класифікацію заборгованості дебіторів компанії при формуванні облікової політики, з ціллю її та достовірної оцінки поточного обліку у фінансовій звітності.

Для цього у наказі про ОП організації слід виділити перелік видів заборгованості дебіторів та класифікаційних ознак, зазначивши фактори віднесення довгострокової заборгованості до складу необоротних активів підприємства та чітко відокремлювати види поточної заборгованості дебіторів відповідно до здійснюваних операцій підприємства.

З метою оптимального управління заборгованістю у Наказі про облікову політику слід зазначити всі знижки за оплату у короткий термін чи нарахування пені за затримку платежу. Також дуже важливим моментом є встановлення алгоритму визнання дебіторської заборгованості сумнівною [40, с. 17-23].

Звісно, дуже важлива наявність усіх документів, які підтверджують сумнівну та безнадійну дебіторську заборгованість.

Якщо, наприклад, виникає прострочення терміну погашення дебітором, то документи, які підтверджують дану заборгованість сприяють покращенню процесу резерву розрахунків сумнівних боргів.

До таких документів відносяться: договори, акти, рахунки, іноді постанови суду.

Отже, належне дотримання наведених вище правил стосовно обліку заборгованості дебіторів та її оцінки надає можливість правильно організувати бухгалтерський облік дебіторської заборгованості, завжди мати чітку та повну інформацію відповідно до дебіторської заборгованості за розрахунками з

замовниками та покупцями. А саме це буде значним чином впливати на підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та на динамічний розвиток підприємства.

2.2 Організація обліку розрахунків з покупцями і замовниками та формування резерву сумнівних боргів

В період господарської діяльності компанії наводяться розрахунки з замовниками та покупцями, на підприємстві їх називають контрагентами.

Після реалізації товарів (на нашому прикладі – це зелене зерно), підприємство не завжди отримує оплату одразу. В результаті у компанії виникає дебіторська заборгованість.

Організація обліку дебіторської заборгованості є актуальним питанням на даний час, через те, що її наявність на підприємстві ефективно впливає на фінансовий стан компанії.

Посилення контролю та своєчасне здійснення розрахунків позитивно відобразиться на ефективності управління обсягами заборгованості дебіторів, а також термінами її погашення. Отже, заборгованість замовників та покупців перед організацією називають дебіторською.

З кожним покупцем і замовником ведеться аналітичний облік розрахунків.

На рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» узагальнюється інформація про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, товари, виконані роботи й послуги. Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» має такі субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансової групи»;

- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

За дебетом рахунка 36 відображається реалізаційна вартість продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг. За кредитом – платежі, які надійшли в касу боа на рахунки підприємства. Заборгованість, яка виникає від замовників та покупців відображає сальдо за одержану продукцію [41, с. 41-63].

На дату балансу підприємства/компанії формують резерв сумнівних боргів. Резерв сумнівних боргів створюється тільки під поточну дебіторську заборгованість.

Данна заборгованість на підприємстві ні в якому разі не повинна бути набутою або призначеною для продажу і відповідати критеріям фінансового активу.

Якщо дебіторська заборгованість безнадійна, то резерв не створюється. Якщо сумнівна, то створюється.

В пункті 7 НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" описані всі умови по створенню резерву [5, с. 17].

Розглянемо засоби розрахунку резерву сумнівних боргів.

Перед розрахунком резерву слід врахувати пункт 8 НП(С)БО 10 про те, що сума резерву повинна відповідати таким умовам:

1. На дату балансу залишок резерву сумнівних боргів не може перевищувати суму заборгованості дебіторів на цю ж дату.

2. Розмір сумнівних боргів, розрахований відповідно до класифікації заборгованості дебіторів на дату балансу, дорівнює резерву залишків на ту ж дату.

Відповідно до НП(С)БО 10 існують чотири методи розрахунку резерву сумнівних боргів, але їх можна звести до двох: експертний та статистичний [42, с. 17-36].

Найчастіше використовують статистичний метод. Це метод коефіцієнта сумнівності. Згідно цього методу визначається резерв на основі статистичної інформації минулих періодів.

Експертний метод використовують не часто. Це метод абсолютної суми заборгованості. Завдяки цьому методу можна розрахувати резерв на основі аналізу конкретного дебітора.

Як правило нарахування здійснюється вручну.

НП(С)БО 10 передбачає наступні методи розрахунку сум резерву (статистичний метод):

1. Застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості (сума резерву розрахована виходячи з аналізу платоспроможності конкретних боржників);
2. Застосування коефіцієнта сумнівності (сума резерву при такому методі буде розрахована як добуток коефіцієнта сумнівності на суму залишку заборгованості дебіторів на початок періоду).

Коефіцієнт сумнівності можна визначити 3 варіантами:

- 1) У чистому вигляді визначення питомої ваги щодо безнадійних боргів;
- 2) За термінами погашення організація класифікації заборгованості дебіторів;
- 3) Списання середньої питомої ваги в період заборгованості дебіторів в сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні три - п'ять років.

Із наведених вище типів резерву розрахунків сумнівних боргів для компанії ТОВ «КОФІТОН» ми обрали метод абсолютної суми сумнівної заборгованості.

Підприємство формує резерв сумнівних боргів шляхом аналізу ймовірності погашення кожної суми дебіторської заборгованості станом на 31 грудня 2021 р. Резерв сумнівних боргів за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості відображено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Резерв сумнівних боргів за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості

Дебітор	Сума заборгованості, грн	Дата виникнення заборгованості	Інформація про дебітора та ймовірність погашення заборгованості	Висновок щодо сумнівності заборгованості
ТОВ «Аромат кави»	150,00	29.12.2019 р.	У грудні 2021 р. минає строк позовної давності, дебітор не відповідає на листи та телефонні дзвінки	Сумнівна, у наступному місяці, якщо не буде погашена, стане безнадійною
ПП «Зерно»	2500,00	11.01.2018 р.	У грудні 2021 р. минув строк позовної давності	Безнадійна
ТОВ «Дисаф»	8700,00	17.05.2020 р.	Дебітор постійно порушує графіки платежів, вже були випадки списання його заборгованості після закінчення строку позовної давності	Сумнівна
ФОП Немилостовий Г.М.	10700,00	27.07.2021 р.	Дебітор надав інформацію про припинення діяльності	Сумнівна, але є час взяти заходів щодо її погашення
ТОВ «КОФЕЛАТ»	9650,00	10.03.2021 р.	Дебітор надав інформацію про порушення процедури банкрутства та про включення кредитора до шостої черги вимог кредиторів	Сумнівна, після закінчення процедури банкрутства дебітора є високою ймовірність її списання як безнадійної
Інші	146300,00	2020 — 2021 рр.	Щодо дебіторів немає негативної інформації, заборгованість погашається вчасно та в повному обсязі	Поточна дебіторська заборгованість
Разом	178000,00			
Сформовано резерв сумнівних боргів за дебіторами, заборгованість яких є сумнівною: $150,00 + 8700,00 + 10700,00 + 9650,00 = 29200,00$ грн. Безнадійну заборгованість дебітора ПП «Зерно у сумі 2500,00 грн має бути списано у грудні 2021 р.				29200,00

Джерело: розроблено автором відповідно [43, с. 31-35]

Як бачимо, після ретельного аналізу заборгованості кожного дебітора сформовано резерв сумнівних боргів у сумі 29200,00 грн.

Який саме обрати метод розрахунку вибирає сама компанія. І цей метод має бути прописаний в обліковій політиці.

Розрахований резерв документально оформляють бухгалтерською довідкою. При отриманні всіх необхідних реквізитів форми документа підприємство може самостійно розробити й інший документ для оформлення цієї операції.

Водночас, обсяг резерву збільшує витрати звітного періоду. За рахунок створеного резерву списуватимуться безнадійні борги наступного року. НП(С)БО 10 визначає 2 методи формування резерву сумнівних боргів:

1. Виходячи з платоспроможності окремих дебіторів;
2. На підставі класифікації заборгованості дебіторів.

Дебіторська заборгованість за роботи, товари, послуги відображається у балансі як різниця між резервом сумнівних боргів та первісною вартістю, іншими словами за чистою реалізаційною вартістю [44, с.36-46].

Правильне і своєчасне та правильне списання заборгованості дебіторів має суттєвий вплив для формування фінансових результатів компанії .

У бухгалтерському обліку суму резерву сумнівних боргів відносять до інших операційних витрат і відображають проводкою:

Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» Кт 38 «Резерв сумнівних боргів». Облік резерву сумнівних боргів для різних статей дебіторської заборгованості ведуть на окремих субрахунках рахунку 38. Для прикладу продемонструємо можливі субрахунки рахунку 38.

При списанні заборгованості, яка з сумнівною стала безнадійною, за рахунок резерву в бухгалтерському обліку оформляється проводка:

Дт 38 "Резерв сумнівних боргів" Кт 36 "Розрахунки з покупцями і замовниками" [38].

Також, за дебетом рахунка 38 відображаємо коригування резерву, пов'язані зі зменшенням його суми, з одночасним віднесенням до складу інших доходів операційної діяльності:

Дт 38 "Резерв сумнівних боргів" Кт 719 "Інші доходи операційної діяльності".

Задля покращення фінансового стану підприємства слід вдосконалювати та модернізувати підхід до обліку та аналізу дебіторсько заборгованості. Слід значним чином спростити контроль за розрахунками та упорядкувати інформацію про дебіторів за допомогою автоматизації обліку дебіторської заборгованості.

А саме для цього слід запровадити декілька процесів:

1. Створити інформаційну базу учасників розрахунків на певному підприємстві;
2. Перевірити можливість погашення взаємної заборгованості за допомогою звірок взаємних вимог та зобов'язань;
3. Скоротити обсяги заборгованості проведенням взаємозаліків;
4. Вести облік та звітність проведених взаєморозрахунків.

Також кожне підприємство має організувати ефективну систему внутрішнього контролю. Метою його є контроль є встановлення повноти, достовірності та своєчасності відображення даних у первинних документах підприємства, облікових реєстрах і звітності.

Перед усім під визначенням внутрішнього контролю мається на увазі:

1. Перевірка дотримання планових показників;
2. Налаштування системи спостереження за строками здійснення платежів;
3. Контроль за виконанням договірних відносин;
4. Виявлення резервів зростання платоспроможності компанії відповідно до контролю за результатами виконання оптимізаційних управлінських рішень.

Для прискорення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості важливо встановити оптимальне та найефективніше для підприємства співвідношення цих двох показників.

В час коли період обороту заборгованості дебіторів компанії являється меншим, ніж період обороту кредиторської – то це вважається найбільш сприятливою ситуацією через те, що компанія має змогу закрити свої борги, що надходять від дебіторів за рахунок їх коштів.

Важливе значення для підприємства щодо розрахунків з замовниками та покупцями відіграє формування адекватної облікової політики. Облікову політику можна розглядати не лише як інструмент організації обліку, але як елемент управління заборгованістю підприємства. Основною задачею облікової політики підприємства в розрізі нашого питання є забезпечення порядку обліку господарських операцій, а саме їх закриття.

Зміни, котрі зазначені в останній редакції ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підтверджують важливість облікової політики у веденні та організації бухгалтерського обліку, звертаючи увагу на її основну роль у становленні власної системи обліку на підприємстві щодо окремих подій та операцій, згідно яких може існувати декілька правил, прийомів та методів проведення облікових процедур. Проте більше свободи для власників та менеджерів у формуванні облікової політики сприяють міжнародні стандарти, підкреслюючи її основне місце в методах управління підприємством, його діяльністю, фінансовими та майновими активами.

З ціллю покращення підходів та обліку заборгованості дебіторів щодо формування облікової політики на прикладі підприємства ТОВ «КОФІТОН», а точніше розрахунків з покупцями та замовниками, ми пропонуємо таке рішення, а саме зазначити:

- рід діяльності компанії;
- форму ведення обліку на підприємстві;
- визнання та оцінку заборгованості дебіторів;
- аналітику та класифікацію заборгованості дебіторів;

- метод та період нарахування резерву сумнівних боргів, визнання сумнівної заборгованості;
- визнання безнадійної заборгованості;
- алгоритм списання безнадійної заборгованості;
- вимоги до оформлення та змісту первинної кореспонденції;
- термін зберігання кореспонденції та створення архіву;
- термін проведення інвентаризації;
- організація внутрішнього контролю розрахунків.

Проаналізувавши розпорядчі документи ТОВ «КОФІТОН», це надає нам змогу стверджувати, що більшість вище перерахованих пунктів не включені до облікової політики підприємства. Сума заборгованості дебіторів у звітності відображається без урахування сумнівної заборгованості в сумі погашення, яка була первісно визнана.

Згідно вимог НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: «Надання інформації про заборгованість дебіторів на дату балансу в оцінці за чистою вартістю реалізації, яка є різницею між визнаною сумою заборгованості та сумою резерву сумнівних боргів» [6, с. 14].

Оцінка та визнання є основним елементом обліку заборгованості дебіторів. Для визначення доходу від операцій між пов'язаними сторонами використовуються другорядні методи оцінки визнання доходу, ніж за звичайних умов реалізації продукції, послуг, робіт стороннім особам. Тому необхідно визначитися з переліком пов'язаних сторін та методами оцінки доходу у момент операцій з ними під час формування облікової політики щодо обліку заборгованості дебіторів.

Для покриття збитків від таких операцій слід передбачити можливість визначення резервів. Включення до розпорядчого документа з облікової політики підприємства запропонованих положень дасть можливість сформулювати інформацію щодо обліку про стан заборгованості дебіторів і дати об'єктивну оцінку грошовим майбутнім надходженням, контролюючи

дотримання термінів закриття зобов'язань. Це надає змогу запобігти втрат від визнання заборгованості дебіторів безнадійною.

Правильно організована та сформована облікова політика компанії відповідно до заборгованості дебіторів є методологічною основою управління вхідними грошовими потоками. Узагальнення та аналіз практичного та теоретичного наповнення елементів облікової політики щодо обліку заборгованості з дебіторами компанії та рекомендації щодо їх удосконалення надає змогу сформувати робочий розпорядчий документ стосовно облікової політики компанії в частині заборгованості з дебіторами.

Наступним етапом після формування облікової політики підприємства є організація первинного обліку та документообороту на підприємстві.

Організований на підприємстві обліковий процес починається з етапу первинного обліку. Зміст первинного обліку складає сприйняття господарського факту та первинне спостереження, вимірювання в вартісному та натуральному вираженні, фіксування в носіях облікової інформації — документах.

Документи потрібно систематизувати з огляду на їх велику різноманітність та кількість. Формування за кожною окремою темою альбомів первинної кореспонденції є окремим питанням організації первинного обліку. Фіксування, вимірювання та сприйняття господарських фактів виконуються у різні періоди виконавцями. Тому слід заздалегідь визначати рух первинної документації, організуючи первинний облік.

Документи, які створені у електронній та письмовій формі, що підтверджують або фіксують господарські операції, включаючи дозволи та розпорядження менеджменту на їх проведення, - називаються первинними документами [54, с. 35-48].

Вся документація проходить певний шлях з моменту її створення до передачі в архів. Документообігом називається процес від складання бухгалтерського документа або отримання документа від іншої компанії, до його здачі в архів.

Документооборот на ТОВ «КОФІТОН» поділяється на 4 етапи:

1. У первинних підрозділах складання документів;
2. Отримання бухгалтерією підприємства документів для опрацювання та перевірки;
3. Здійснення облікових записів на підставі руху документів при обробці;
4. Організація руху документів від місця обробки до архіву.

У Положенні «Про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку» (наказ Міністерства фінансів України №88 від 24.05.1995 р.) зазначено: «Вимоги щодо зберігання бухгалтерських документів на підприємствах. Первинні документи та облікові регістри, що пройшли обробку, бухгалтерські звіти і баланси підлягають обов'язковій передачі до архіву.

Вони мають зберігатися в бухгалтерії у зачинених шафах або спеціальних приміщеннях за відповідальністю тих людей, які уповноважені головним бухгалтером. Бланки суворої звітності мають знаходитись у спеціальних приміщеннях, металевих шафах або сейфах, які зможуть гарантувати їх зберігання» [55, с.4].

За допомогою обчислювальної техніки та вказівок з організації бухгалтерського обліку визначається алгоритм зберігання документів на машино зчитуваних носіях. Первинна кореспонденція поточного місяця має бути оформлена у послідовному порядку, переплетена, пронумерована та зазначена разом з довідкою для архіву. Це стосується документів, які відносяться до певного облікового регістру та пройшли обробку ручним методом.

Час збереження балансів, бухгалтерських звітів, первинної кореспонденції та облікових регістрів у архіві установи або підприємства визначається згідно з: ««Переліком типових документів, що утворюються в діяльності органів державної представницької і виконавчої влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств», затвердженим

Головним архівним управлінням при Кабінеті Міністрів України №41 від 20.07.1998 р» [56, с. 7].

Головний бухгалтер установи або підприємства забезпечує збереження всіх облікових реєстрів та первинної кореспонденції, які пройшли обробку та були основою для складання балансів та звітів бухгалтерського обліку. Лише згідно дозволу головного бухгалтера працівникам підприємства можуть бути надані бухгалтерські звіти та баланси, облікові реєстри та взагалі будь-яка документація.

Таким чином, за відповідальності головного бухгалтера або призначеною їй особі уся документація, бухгалтерська звітність та баланси, які пройшли опрацювання мають бути передані до архіву. Велике значення має організація правильного зберігання внутрішньої документації. Як правило, документація призначена для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Робочий план рахунків є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку. Переліком схем та рахунків групування та раєстрації на них фактів фінансово-господарської діяльності (кореспонденція рахунків) у бухгалтерському обліку називається планом рахунків бухгалтерського обліку. У ньому за десятиковою системою наведені найменування синтетичних рахунків (рахунків першого порядку), коди (номери) та субрахунки (рахунки другого порядку). Клас рахунків визначено першою цифрою коду, номер синтетичного рахунку - другою, номер субрахунку - третьою.

Ведення реєстрів бухгалтерського обліку та контролювання документів первинного обліку здійснюється за допомогою коду синтетичного рахунку та коду класу.

Згідно Рахунку 18: ««Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» призначено для обліку дебіторської заборгованості юридичних та фізичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу, для обліку активів, використання яких, як очікується, неможливо протягом 12 місяців з дати

балансу, а також для обліку інших необоротних активів, які не знайшли безпосереднього відображення на інших рахунках обліку необоротних активів».

Згідно рахунку 18: «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» має такі субрахунки:

- 181 «Заборгованість за майно, яке надано у фінансову оренду»;
- 182 «Одержані довгострокові векселі»;
- 183 «Інша дебіторська заборгованість»;
- 184 «Інші необоротні активи».

За дебетом рахунку 18: «Довгострокова заборгованість дебіторів та інші необоротні активи» відображається одержання інших необоротних активів, за кредитом - погашення (списання) довгострокової заборгованості дебіторів, вибуття інших необоротних активів та виникнення (збільшення) довгострокової заборгованості дебіторів».

Для оптимізації введення дебіторської заборгованості, ми надаємо рекомендації ТОВ «КОФІТОН», а саме розробити посадову інструкцію бухгалтера, котрий веде облік розрахунків з покупцями та замовниками, зазначивши у ній такі завдання та обов'язки:

- 1) Самостійно приймає та складає до обліку первинну кореспонденцію, яка відображена в цих документах, алгоритмує її, готує проміжні розрахунки для обліку господарських операцій та подає їх на розгляд;
- 2) Ведення первинних документів в 1С 8.3;
- 3) Виписка покупцям: видаткові накладні, податкові накладні та знання формування зведених ПН;
- 4) Оформлення повернень товарів;
- 5) Своєчасна звірка розрахунків з покупцями та замовниками (на початок наступного місяця, попередній повинен бути закритий);
- 6) Контроль податкових накладних в системі М.Е.Дос.;
- 7) Підготовка реєстрів головному бухгалтеру з узагальненням отриманої документації.

Отже, удосконалення обліку заборгованості дебіторів у компаніях нашої держави вимагає змін у законодавстві та змін облікової політики суб'єктів господарювання.

Це дасть змогу покращити фінансовий стан компаній, оскільки підвищить ефективність ведення обліку заборгованості дебіторів та дозволить вирішити проблеми неплатоспроможності контрагентів.

2.3 Відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у звітності підприємства

Ключові вимоги щодо фінансової звітності викладено у: «ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та в «Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку №1-5» [1, 3-6].

Певні питання подання фінансової звітності розкриваються в інших «Національних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку».

Згідно НП(С)БО 1: «Загальні вимоги до фінансової звітності: визначається принципи, склад та мета підготовки фінансової звітності та вимоги до розкриття та визнання її елементів.

Згідно з НП(С)БО 1: «Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка включає в себе інформацію про результати діяльності, рух грошових коштів та фінансовий стан компанії за звітний період» [45, с. 13].

Алгоритм відображення заборгованості дебіторів у фінансовій звітності компанії можна зобразити наступним чином, як це зазначено у таблиці 2.3.

Слід зауважити, що згідно балансу ми бачимо невідповідність відображення короткострокової та довгострокової заборгованості дебіторів, забезпеченої отриманими векселями. У другому розділі балансу «Оборотні активи» визначається окрема позиція для відображення отриманих

короткострокових векселів (рядок 150), що, на мою думку, більше збігається з Планом рахунків.

Таблиця 2.3 - Алгоритм відображення заборгованості дебіторів у фінансовій звітності підприємства

Відображення заборгованості дебіторів у фінансовій звітності	
Баланс	Рядок 1040 – «Довгострокова заборгованість дебіторів»; Рядок 1125 – «Заборгованість дебіторів за товари, роботи, послуги за чистою реалізаційною вартістю»; Рядок 1011 – «Заборгованість дебіторів за товари, роботи, послуги за первісною вартістю»; Рядок 1531 – «Резерв сумнівних боргів» Рядок 1135 – «Заборгованість дебіторів за розрахунками з бюджетом»; Рядок 1130 – «Заборгованість дебіторів за розрахунками за виданими авансами»; Рядок 1140* – «Заборгованість дебіторів за розрахунками з нарахованих доходів»; Рядок 1145* – «Заборгованість дебіторів за розрахунками із внутрішніх розрахунків»; Рядок 1155 – «Інша поточна заборгованість дебіторів».
Звіт про фінансові результати	Рядок 2120 – «Інші операційні доходи»
Звіт про рух грошових коштів	Рядок 3550 – «Збільшення (зменшення) оборотних активів»; Рядок 3556 – «Збільшення (зменшення) витрат майбутніх періодів».
Примітки до фінансових звітів	- за довгостроковою заборгованістю дебіторів – перелік сум та дебіторів; - за заборгованістю пов'язаних сторін - перелік дебіторів і сум з виділенням внутрішньо групового сальдо дебіторської заборгованості (дочірні та асоційовані підприємства); - за іншою заборгованістю дебіторів (рядок балансу 1900) – склад і суми; - метод визначення резерву сумнівних боргів; - за поточною заборгованістю дебіторів за товари, роботи, послуги – суми за строками непогашення; - залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної заборгованості дебіторів, його утворення та використання у звітному періоді.

Джерело: згруповано за інформацією [46, с. 127-133]

Тоді як у першому розділі балансу «Необоротні активи» стаття «Довгострокова дебіторська заборгованість» включає в себе як заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду, так і довгострокові векселі. Саме це, як ми вважаємо, зменшує інформаційну цілісність балансу та представляє

користувачам недостовірну та неповну інформацію щодо фінансового стану підприємства.

Задля того щоб уникнути цієї розбіжності слід вводити додаткові рядки у форму балансу:

1. 1500 «Відстрочені податкові зобов'язання»;
2. 1510 «Довгострокові кредити банків»;
3. 1515 «Інша довгострокова дебіторська заборгованість».

Промислово-фінансові групи – є однією з найефективніших форм співпраці банків та підприємств. Згідно: «Закону України від 21.11.1995 р. № 437/95-ВР «Про промислово-фінансові групи в Україні», промислово-фінансовою групою (ПФГ) називаються певні об'єднання, які можуть включати в себе сільськогосподарські підприємства, промислові підприємства, наукові й проектні установи банки та інші установи та фірми різних форм власності, які мають мету отримання та яке створюється за рішенням Уряду України на певний час з метою структурної перебудови економіки України та реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва, включаючи виробництва кінцевої продукції та програми згідно міждержавних договорів [4, с.26].

Виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що у нашій державі компанії не в змозі приймати рішення про створення ПФГ. Порядок ведення консолідованого бухгалтерського обліку промислово-фінансовими групами п. 3 встановлює, що для обліку заборгованості дебіторів і зобов'язань у розрахунках між учасниками ПФГ та головним підприємством ПФГ застосовуються відповідно субрахунки 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» та 633, що має аналогічну назву.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ І ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Мета, завдання та джерела аудиту дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками

Аудиторська перевірка дебіторської заборгованості являється засобом, який може визначити її достовірне відображення у фінансовій звітності та сприяти підвищенню ефективності роботи підприємства. Якісно проведений аудит дебіторської заборгованості залежить від правильно складеного його попереднього планування, виборі методу, стратегії, складання плану та програми проведення аудиту.

У програму проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості зазвичай входять такі питання:

- безпосередньо визнання або спростування заборгованості дебіторів;
- нарахування резерву сумнівних боргів;
- перевірка правильності відображення дебіторської заборгованості;
- перевірка внутрішньої документації, яка підтверджує або спростовує виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві;
- відображення результатів операцій з дебіторської заборгованістю у формах звітності та облікових регістрах.

Під метою аудиту розуміється підтвердження правильності відображення в обліку та своєчасність розрахунків підприємств з покупцями та постачальниками, замовниками, підрядниками, дебіторами та кредиторами.

Під завданням аудиту розуміється:

1. Встановлення законних факторів виникнення дебіторської заборгованості;
2. Своєчасність її погашення;
3. Значимість заходів, які були вживані підприємством щодо усунення причин, які призвели до заборгованості дебіторів;
4. Правильність відображення в обліку розрахунків дебіторами та кредиторами;
5. Правильність відображення розрахунків з підзвітними особами та дотримання законодавства.

Фізичні та юридичні особи, які мають заборгованість підприємству, внаслідок певних минулих подій, кошти або їх еквіваленти – називаються дебіторами. Сума дебіторської заборгованості на конкретну дату називається заборгованістю. Формулювання основної думки та отримання аудиторських доказів про достовірність та повноту інформації про заборгованість дебіторів, яка зазначена у фінансовій звітності підприємства – є основною метою аудиту дебіторської заборгованості.

Перевірка законності виникнення дебіторської заборгованості та своєчасні погашення, а також заходи щодо неможливості виникнення незаконної заборгованості являються завданням аудиту дебіторської заборгованості.

До джерел аудиту дебіторської заборгованості відносяться:

1. Регістри синтетичного та аналітичного обліку;
2. Первина бухгалтерська документація;
3. Наказ про облікову політику підприємства;
4. Договори;
5. Журнали;
6. Головна книга.

Для того щоб перевірити розрахункові операції підприємства використовуються різні методи. В залежності від кількості установ, які беруть

участь у розрахунках, аудитор сам визначає який метод він буде використовувати.

До методів перевірки дебіторської заборгованості відносяться:

1. Перевірка відповідної документації (для того щоб визначити розмір заборгованості та взагалі її наявність);
2. Зовнішні підтвердження (для того щоб упевнитись у тому що даний боржник існує та уточнення суми заборгованості);
3. Повторний підрахунок (для того щоб перевірити правильність розрахунку резерву сумнівних боргів);
4. Аналітичні процедури (для того щоб отримати певних аудиторських доказів) [47, с. 18-36].

Після перевірки стану заборгованості дебіторів на якісні аспекти тверджень фінансових звітів аудитор повинен провести аналітичні процедури.

Мета проведення аналітичних процедур заборгованості дебіторів має оснований на потребах користувачів фінансових звітів. Методологія проведення аналітичних процедур та їх результати повинні розкривати взаємозв'язок між звітним періодом, загальним напрямком зміни суми заборгованості дебіторів, ефективністю управлінських рішень та інформацією про стан заборгованості дебіторів, що надає змогу користувачам спрогнозувати свої рішення на майбутній період та оцінити результати діяльності суб'єкта господарювання.

Основними показниками аналітичних процедур є:

- оборотність заборгованості дебіторів;
- період погашення заборгованості дебіторів;
- середній період інкасації заборгованості дебіторів;
- коефіцієнт простроченої заборгованості дебіторів;
- частка заборгованості дебіторів в загальному обсязі поточних активів;
- ефект, отриманий від інвестування засобів у заборгованість дебіторів по розрахунках з замовниками та покупцями;

- коефіцієнт ефективності інвестування засобів в заборгованість дебіторів;
- якість заборгованості дебіторів.

Порівняння показників, які характеризують стан заборгованості дебіторів дають змогу визначити основні завдання політики управління заборгованості дебіторів.

Для виконання ефективної аудиторської перевірки аудитор рекомендується починати перевірку з розрахунків з підрядниками та постачальниками, потім перевірка розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування та іншими кредиторами, а у кінці вже проводиться перевірка кредитних операцій. Також, згідно вимог обачності та принципу спрямованої перевірки дебіторська заборгованість перевіряється аудитом на рахунок її завищення.

Отже, можна сказати, що основним із завдань аудиту дебіторської заборгованості є перевірка чи не завищена ця заборгованість згідно фінансової звітності підприємства. Звісно, кожен аудитор повинен сам визначати методи проведення аудиту, проте лише вірно поставлена мета та визначена методика аудиторської перевірки дебіторської заборгованості значним чином скоротить на спростить роботу аудитора, а також дасть можливість отримати у результаті повну та достовірну інформацію стосовно питань заборгованості дебіторів у компанії.

3.2 Оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості підприємства та аналіз її впливу на фінансовий стан підприємства

Повсякденний внутрішній контроль відіграє важливу роль у ефективності функціонування будь-якого підприємства, підвищення його рентабельності.

Така система контролю повинна бути економічно вигідною.

Витрати на її роботу повинні бути меншими за витрати компанії через її відсутність.

У тому випадку коли система внутрішнього контролю буде ефективною – то підприємство зможе значним чином зекономити на витратах при проведенні внутрішнього аудиту.

Система внутрішнього контролю має закривати всі питання задля досягнення поставлених цілей, які визначає для себе керівництво компанії, таких як:

1. Забезпечення ефективного і стабільного функціонування компанії;
2. Дотримання політики внутрішнього господарства;
3. Раціональне використання та збереження активів компанії;
4. Викриття та запобігання помилок та фальсифікацій;
5. Повнота і точність бухгалтерських записів;
6. Своєчасна підготовка надійної фінансової інформації.

При формуванні ефективної системи внутрішнього контролю адміністрація суб'єкта господарювання повинна забезпечити:

1. Надійну інформацію (необхідна для успішного контролю діяльністю суб'єкта господарювання);
2. Збереження документів та активів (задля уникнення нецільового використання та псування майна фактів крадіжок, знищення і розголошення внутрішньої конфіденційної інформації);
3. Ефективність господарської діяльності (щоб виключити невиробничі витрати, нераціональне використання всіх видів ресурсів; оптимізувати податкові платежі та зміцнити розрахункову дисципліну);
4. Відповідність визначеним обліковим принципам (щоб забезпечити обов'язкове виконання працівниками встановлених на підприємстві інструкцій і правил, а також вимог нормативних документів);
5. Надійну систему бухгалтерського обліку [48].

Існує 3 основних елементи системи внутрішнього контролю, як це показано на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 - Елементи системи внутрішнього контролю

Джерело: побудовано автором за інформацією [48, с. 36]

Перший елемент – це середовище контролю. У ньому безпосередньо відбуваються всі операції. Тобто це заходи, які означають загальне відношення менеджменту компанії до діючої системи внутрішнього контролю та її значення у роботі підприємства.

Фактори, які впливають на середовище контролю:

- Методи та політика менеджменту;
- Методи розподілу функцій управління і відповідальності та організаційна структура підприємства;
- Діяльність менеджменту клієнтів
- Управлінські способи контролю (кадрова політика та практика, розподіл обов'язків праці)
- Перевірка точності інформації (записів, рахунків, тощо)
- Контроль за умовами використання та функціонування комп'ютерних інформаційних систем, зокрема доступом до бази інформаційних даних та підтримання контролю за періодичними змінами комп'ютерних програм;
- Порядок затвердження та походження документів (графік документообігу);

- Порівняння вартості цінних паперів, загальної суми наявних грошових коштів і товарно-матеріальних ресурсів із записами в облікових регістрах;
- Аналіз та порівняння фінансових результатів діяльності організації з показниками фінансового плану.

Другий елемент – це система бухгалтерського обліку. Це саме ті заходи та записи компанії, згідно яких бухгалтерські операції оформлюються в регістрах бухгалтерського обліку. Дана система збирає та аналізує інформації про всі операції на інші заходи.

І третій елемент – це незалежні процедури перевірки. Вони включають в себе процедури аудиту, які застосовуються задля визначення того, чи були господарсько-фінансові операції контрагента належним чином правильно оформлені, санкціоновані та відображенні в облікових регістрах.

Перевірка того наскільки швидко виявляються помилки в процесі реєстрації даних та ведення справ. Згідно цього можна сказати, що процедура контролю дає впевненість у тому цілі контролю забезпечення повноти, достовірності та законності активів компанії будуть досягнуті та буде представлена надійна та достовірна фінансова інформація [49, с. 257-260].

Під час проведення аудиторської перевірки відповідальна особа досліджує лише процедури та методику бухгалтерського обліку, які належать до тверджень звітності.

При розумінні різних аспектів систем бухгалтерського обліку а внутрішнього контролю аудитор може:

- Вияснити для себе види потенційних значних розбіжностей, які можуть бути у фінансових звітах;
- Визначити фактори, які мають вплив на ризик появи суттєвих помилок;
- Запланувати необхідні процедури аудиту.

Отже, внутрішній контроль за функціонуванням системи обліку на підприємстві має забезпечувати:

1. Наявність дозволу на проведення операцій обліку згідно розпоряджень менеджменту;

2. Доступ до записів обліку активів компанії лише після погодження менеджменту;

3. Відображення всіх операцій обліку у вигляді точних показників у відповідний час та на відповідних рахунках обліку.

Це надає спеціалістам можливість підготувати заздалегідь фінансову звітність згідно встановлених менеджментом вимог.

Іноді неможливо надати менеджменту докази того, що всі поставлені перед внутрішнім контролем завдання виконані через певні обмеження у системі обліку та системі внутрішнього контролю.

У таблиці 3.1. наведено основні елементи внутрішнього контролю на підприємстві.

Таблиця 3.1 – Основні елементи внутрішнього контролю на підприємстві

Основні елементи внутрішнього контролю на підприємстві	
Професійний та компетентний персонал.	Персонал, який заслуговує на довіру, з чітко визначеними обов'язками та правами, є найважливішим елементом внутрішнього контролю. Працівники компанії мають бути ретельними, чесними і компетентними, а обов'язки та права кожного співробітника мають бути чітко визначені в посадових інструкціях.
Розподілу посадових обов'язків між співробітниками.	Допоможе уникнути крадіжок і зловживань, а також виявляти випадкові помилки. Ймовірність виявлення помилок зменшується у разі, якщо одна і та сама людина здійснює господарську операцію та відображає її в регістрах бухгалтерського обліку.
Дотримання необхідних формальних процедур при здійсненні господарських операцій співробітниками компанії	Цей елемент внутрішнього контролю безпосередньо пов'язаний із чітким визначенням обов'язків та прав кожного співробітника.
Наявність фізичного контролю (контролю за фактичною наявністю) за документацією та активами	Забезпечення охороною майна підприємства та проведення його інвентаризації.
Своєчасне складання первинної документації	Основою для здійснення господарських операцій повинні бути завчасно складена первинна кореспонденція.

Джерело: сформовано автором на основі [50, с. 177-192]

Оцінка впливу отриманих результатів на послідовуючу перевірку достовірності звітності фінансового стану компанії просто необхідна при вивченні системи внутрішнього контролю.

На рисунку 3.2 зображено етапи оцінювання системи внутрішнього контролю у компанії

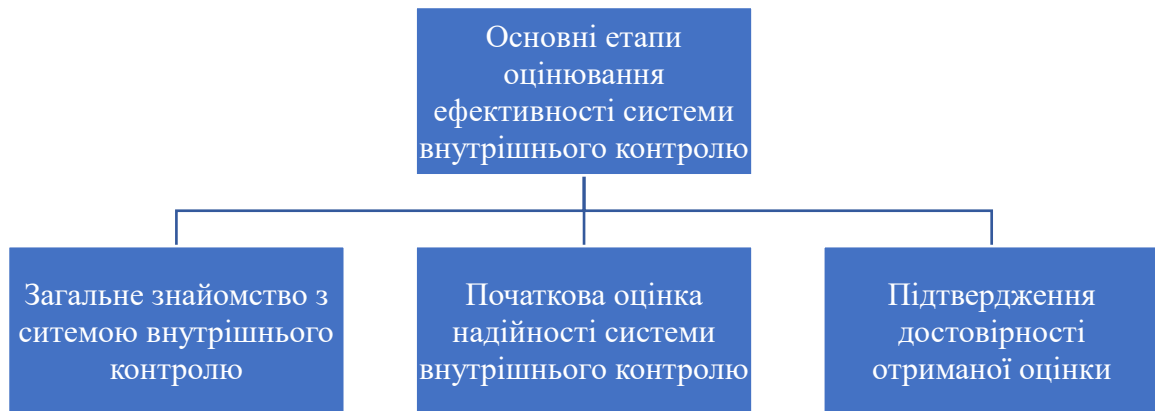

Рис. 3.2 - Ключові пункти оцінювання системи внутрішнього контролю у компанії

Джерело: сформовано автором на основі [51, с. 8-17]

Відповідно такі дослідження з точки зору надійності системи внутрішнього контролю можна оцінити як висока, середня та низька.

У процесі перевірки підтверджується достовірність оцінки системи внутрішнього контролю. Використовуючи різні прийоми та методи при проведенні тестів процедур перевірки на суттєвість та на відповідність системи внутрішнього контролю, аудитор має проводити процедури підтвердження надійності внутрішнього контролю.

Кожен етап оцінювання системи внутрішнього контролю аудитор має фіксувати в робочій документації:

1. Отримані відомості про внутрішній контроль та систему обліку;
2. Оцінку ризику невідповідності внутрішнього контролю.

Бувають випадки коли аудитором оцінюється ризик невідповідності внутрішнього контролю, під час перевірки, як незначний. У такому випадку аудитор має додатково зробити роз'яснення в документах обґрунтування своїх висновків.

А тепер проаналізуємо вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства. В умовах ринкової економіки наявність певного обсягу заборгованості дебіторів у компанії є нормальним явищем.

Головною причиною збільшення заборгованості дебіторів в організаціях є неможливість контрагента - покупця виплатити одразу всю суму за отриману послугу або товар. Менеджмент компаній погоджується на надання комерційного кредиту, тим самим створюючи більш сприятливі умови для покупців, для того, щоб збільшити обсяги реалізації своїх робіт та послуг.

Збільшення заборгованості дебіторів та її невчасне погашення може призвести до погіршення фінансового стану підприємства, нестачі оборотних коштів, зниження ліквідності активів компанії, неможливості відповідати за своїми фінансовими обов'язками. Всі ці фактори можуть негативно вплинути на результати діяльності підприємства.

Збільшення суми дебіторської заборгованості іноді не являється негативним явищем або свідченням зниження платоспроможності компанії.

Дебіторська заборгованість може бути нормальна та прострочена. Саме для підприємства більшу загрозу складає прострочена дебіторська заборгованість. Тому що вона може призвести до уповільнення обороту коштів, ускладнень з виплатою заробітних плат та придбанням матеріалів, запасів і тд.

Отже для будь-якої компанії важливо вміти правильно оцінювати стан заборгованості дебіторів. Це можна зробити шляхом розрахунку ряду показників: частки сумнівної заборгованості дебіторів в загальному обсязі заборгованості, оборотності заборгованості дебіторів, тощо.

Значної уваги потребують попереджувальні заходи для того, щоб досягти конкретної величини заборгованості дебіторів та забезпечити вчасне її закриття. У європейських державах іноді застосовується метод надання знижок за дострокові оплати. Це вигідно робити тому що компанії іноді більш вигідно зробити знижку на товари та послуги, аніж взагалі понести збитки у

результаті інфляції, вилучення коштів з обороту, або взагалі не отримати кошти.

Менеджмент підприємства може створювати відповідні служби або просто передати роботу із заборгованістю спеціальній організації для того щоб більш чітко управляти дебіторською заборгованістю. Аутсорсинг надає можливість підприємству вирішувати ті задачі які самостійно розв'язати дорого або неможливо через нестачу ресурсів.

Реєстр старіння дебіторської заборгованості є важливим інструментом контролю дебіторської заборгованості. У ньому зазначено всю інформацію про дебіторів підприємства які згруповані відповідно до частки та терміну прострочення дебіторської заборгованості. Цей реєстр допомагає менеджменту компанії дати оцінку ефективності політики товарного кредиту або можливість надання покупцям певних знижок.

Головною ціллю фінансової діяльності є зростання активів компанії. Для того щоб досягнути цього, компанія має завжди підтримувати рентабельність та платоспроможність, оптимальну структури пасиву та активу балансу. З метою ефективного функціонування підприємства фінансова діяльність компанії повинна бути спрямована на ефективне використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, забезпечення систематичного надходження, фінансової стійкості та досягнення раціонального співвідношення залучених і власних коштів.

Для об'єктивної оцінки фінансового стану компанії суттєве значення має аналіз та рахунок показників ліквідності. Вони представляють можливість оцінити рівень платоспроможності компанії у конкретний період часу, а також у випадках виникнення не стандартних моментів. З цією ціллю застосовується система показників ліквідності, що розрізняються між собою розміром ліквідних активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань.

На основі фінансової звітності ТОВ «КОФІТОН» ми проаналізуємо показники ліквідності та платоспроможності підприємства, а саме:

- 1) Коефіцієнт абсолютної ліквідності;

- 2) Коефіцієнт швидкої ліквідності;
- 3) Коефіцієнт поточної ліквідності;
- 4) Розрахунок Чистого оборотного капіталу;
- 5) Коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- 6) Коефіцієнт маневрування власним капіталом;
- 7) Коефіцієнт фінансової залежності;
- 8) Коефіцієнт платоспроможності (автономії);
- 9) Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал) – це співвідношення активів, які є більш ліквідними, до поточних зобов'язань. Він означає, яку саме частину позикових зобов'язань, компанія може погасити миттєво. Даний показник розраховується згідно формули (3.1):

$$K_{ал} = \frac{АЛА}{ПЗ} \quad (3.1)$$

де АЛА – абсолютно ліквідні активи компанії, до яких належать короткострокові фінансові вкладення та гроші;

ПЗ – поточні зобов'язання підприємства

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.1)]:

$$K_{ал\ 2020} = \frac{1\ 431,5}{216\ 814,1} = 0,007$$

$$K_{ал\ 2021} = \frac{6\ 355,8}{345\ 435} = 0,018$$

Нормальною можна вважати ситуацію, коли $K_{ал} \geq 0,5$. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 році в порівнянні з 2020 році збільшився на 0,011.

Так як цей коефіцієнт менше 5, то це означає що підприємство не має можливості вчасно виконувати свої поточні зобов'язання (короткострокові зобов'язання) мобілізуючи ліквідні активи.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$) – обчислюється як співвідношення оборотних активів високої ліквідності до короткострокових пасивів. Розраховується за формулою (3.2).

Цей коефіцієнт показує, що компанія має змогу виплатити поточні зобов'язання за умови вчасного проведення розрахунків з дебіторами.

$$K_{шл} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквів.} + \text{поточні фін.інв.} + \text{дебіт.заборг.}}{\text{ПЗ}} \quad (3.2)$$

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.2)]:

$$K_{шл\ 2020} = \frac{1\ 431,5 + 0 + 55\ 465,2}{216\ 814,1} = 0,262$$

$$K_{шл\ 2021} = \frac{6\ 355,8 + 0 + 65\ 410,2}{345\ 435} = 0,207$$

Коли $K_{шл} < 1$, то платоспроможність підприємства невисока.

Тенденція 2021р. показує, що $K_{шл}$ зменшився на 0,055. Так як $0,207 < 1$, то не платоспроможність підприємства збільшились відносно 2020р.

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) – дає загальну оцінку ліквідності активів, зазначає, що засобів компанії достатньо для закриття зобов'язань і розраховується за формулою (3.3):

$$K_{пл} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (3.3)$$

де OA – оборотні активи компанії

Якщо $K_{пл} < 2$, то платоспроможність компанії вважається низькою. Значення показника може суттєво варіювати за галузями і видами діяльності, а його розумне зростання в динаміці звичайно розглядається як сприятлива тенденція.

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.3)]:

$$K_{пл\ 2020} = \frac{253\ 181,9}{216\ 814,1} = 1,168$$

$$K_{пл\ 2021} = \frac{422\ 677,8}{345\ 435} = 1,224$$

Коефіцієнт < 2 вказує на те, що заборгованість компанії за рік перевищує її активи – готівку чи інші короткострокові активи, які, як очікується, будуть конвертовані в готівку протягом року або менше.

Теоретично, чим вищий поточний коефіцієнт, тим більш здатна компанія сплачувати свої зобов'язання, оскільки вона має більшу частку вартості короткострокових активів відносно вартості своїх короткострокових зобов'язань.

Чистий оборотний капітал – необхідний для підтримки фінансової незалежності компанії, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що компанія не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Коефіцієнт розраховується за формулою (3.4):

$$Ч_{ок} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.4)$$

Нормативне значення: збільшення

Розрахуємо чистий оборотний капітал на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.4)]:

$$\text{Ч}_{\text{ок}2020} = 253\,181,9 - 216\,814,1 = 36\,367,8 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Ч}_{\text{ок}2021} = 422\,677,8 - 345\,435 = 77\,242,8 \text{ тис. грн.}$$

У 2021 р. оборотний капітал збільшився на 40 875 грн. Це означає, що підприємство має змогу погости більше боргів ніж це було в 2020 р.

Між прибутковістю та рівнем ліквідності компанії можна простежити деяку залежність, але не можна казати про це однозначно.

Якщо рівень прибутковості у компанії зростає, то це може свідчити про покращення фінансового стану компанії в цілому і, як слідство, належного рівня ліквідності у перспективі. У короткостроковому періоді такого прямого зв'язку немає.

Компанія з доброю прибутковістю може мати низьку ліквідність унаслідок ненадійності дебіторів, великих виплат власникам, тощо.

Отже, забезпечення задовільної ліквідності потребує певних зусиль менеджменту та оптимізації економічно-фінансових рішень.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами свідчить про наявність у компанії власних оборотних коштів, які необхідні йому для його фінансової стійкості. Цей показник розраховується за формулою (3.5):

$$K_o = \frac{E_c}{Ra}, \quad (3.5)$$

де E_c – власні оборотні кошти;

Ra – загальна величина обладнаних коштів компанії

Розрахуємо коефіцієнт забезпеченості власними коштами на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.5)]:

$$K_{o2020} = \frac{37\,617,5}{253\,181,9} = 0,149$$

$$K_{o2021} = \frac{77\,882}{422\,677,8} = 0,184$$

Нормативне значення: >0.1 , чим вище показник (0,5), тим краще фінансовий стан компанії, тим більше в нього можливостей проведення незалежної фінансової політики.

Коефіцієнт маневрування власним капіталом (K_{mn}) характеризує здатність компанії поповнювати оборотні засоби за рахунок власних коштів, підтримувати рівень власного оборотного капіталу та розраховується за формулою (3.6):

$$K_{mn} = \frac{BOK}{BK}, \quad (3.6)$$

де *BOK* – власний оборотний капітал

Оптимальний рівень більше 0,2.

Розрахуємо коефіцієнт маневрування власним капіталом на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.6)]:

$$K_{mn2020} = \frac{253\,181,9 - 216\,814,1}{37\,617,5} = 0,967$$

$$K_{mn2021} = \frac{422\,677,8 - 345\,435}{77\,882} = 0,992$$

У 2021 р. цей коефіцієнт виріс на 0,025. Це вважається позитивним, так як коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка частина капіталізована. Чим більше його значення, тим кращий фінансовий стан, оскільки компанія має кращі можливості фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності.

Коефіцієнт фінансової залежності (K_z), показує, яка сума загальної вартості майна компанії припадає на 1 грн. власного капіталу та визначається за формулою (3.7):

$$K_z = \frac{CA}{BK}, \quad (3.7)$$

де CA – суми активу;

BK – власний капітал

Оцінки його зміни зворотні стосовно коефіцієнта автономії. Повинен не перевищувати значення 1,9.

Розрахуємо коефіцієнт фінансової залежності на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.7)]:

$$K_{z2020} = \frac{346,7 + 216\,814,1}{37\,617,5} = 5,773$$

$$K_{z2021} = \frac{525,3 + 345\,435}{77\,882} = 4,442$$

Коефіцієнт автономії (платоспроможності) або фінансової незалежності (K_a), який характеризує частку власного капіталу у загальній вартості авансованого капіталу компанії і розраховується за формулою (3.8):

$$K_a = \frac{BK}{BB}, \quad (3.8)$$

Мінімальне критичне значення цього коефіцієнта – 0,5.

Розрахуємо коефіцієнт автономії (платоспроможності) на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.8)]:

$$K_{a2020} = \frac{37\,617,5}{254\,778,3} = 0,148$$

$$K_{a2021} = \frac{77\,882}{423\,842,3} = 0,184$$

Через те що коефіцієнт 0,184 за 2021 р. менше 0,5, це означає, що підприємство має проблеми з фінансовим станом підприємства. В результаті є недостатність фінансових можливостей щоб покрити всі свої зобов'язання за рахунок власних джерел. Маючи більшу частку власного капіталу, у компанії більша можливість у подоланні несприятливих ситуацій, які трапляються при забезпечення господарської діяльності фінансовими активами.

Коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторів, показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Показник розраховується за формулою (3.9):

$$K_{\text{д.з.}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}, \quad (3.9)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації

Нормативне значення: збільшення

Розрахуємо коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторів на кінець звітного періоду за роками 2020 та 2021р. [див. формулу (3.9)]:

$$K_{\text{д.з.}2020} = \frac{675\,091,8}{(55\,465,2 + 99\,927,9)/2} = \frac{675\,091,8}{77\,696,55} = 8,689$$

$$K_{\text{д.з.}2021} = \frac{970\,491,1}{(55\,465,2 + 99\,927,9)/2} = \frac{970\,491,1}{77\,696,55} = 12,490$$

Коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторів протягом 2020 - 2021 років збільшується з 8,689 до 12,490. Коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторів задовольняє нормативному значенню.

На основі наведених вище розрахунків відобразимо результат у таблиці.

3.2.

Таблиця 3.2 – Аналіз платоспроможності та показників ліквідності компанії ТОВ «КОФІТОН»

№	Показники	Роки		Нормативне значення
		2020	2021	
1	2	3	4	5
1	Показники оцінки ліквідності:			
1.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,018	0 і збільшення
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,262	0,207	0,6-0,8
1.3	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,168	1,224	>2
1.4	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	36 367,8	77 242,8	збільшення
2	Показники фінансової стійкості:			
2.1	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,149	0,184	>0.1
2.2	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,967	0,992	>0,2 і збільшення
2.3	Коефіцієнт фінансової залежності	5,773	4,442	<1,9
2.4	Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	0,148	0,184	0,5
2.5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,689	12,490	збільшення

Джерело: сформовано автором на основі [52, с. 196-232]

Проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможність підприємства ТОВ «КОФІТОН» ми бачимо, що більшість із них не задовольняє наведене нормативне значення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності за 2021р. складає 0,018, котрий є менше 0,5. Розрахунок показує, що підприємство не має можливості своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання. Однією з причин є залучення фінансової допомоги підприємству та наданні кредитних коштів. Це відображається на фінансовому стані підприємства, що веде за собою такий показники як коефіцієнт швидкої ліквідності. Так як у 2021 р. показник понизився до 0,207 що є менше 1, це відображає невисоку платоспроможність підприємства.

Щодо коефіцієнту дебіторської заборгованості, то ми спостерігаємо тенденцію зросту. Що це означає? Чим менше цей показник, тим швидше заборгованість дебіторів перетворюється в кошти, а отже підвищується ліквідність оборотних коштів компанії. Для зменшення дебіторської заборгованості нам необхідно розробити «Тест внутрішнього контролю заборгованості дебіторів та зобов'язань», зазначений у таблиці 3.3. Це дасть змогу відокремити проблемні моменти та ввести певні зміни для зменшення дебіторської заборгованості.

Таблиця 3.3 – Тест внутрішнього контролю заборгованості дебіторів та зобов'язань ТОВ «КОФІТОН»

№ з/п	Зміст запитання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інф. відсутня	
1	2	3	4	5	6
1. Контроль роботи з укладання договорів					
1.1	Чи є в наявності договори на реалізацію продукції (робіт, послуг)?	+			
1.2	Чи ведеться в хронологічному порядку реєстрація договорів на реалізацію продукції (робіт, послуг)?	+			
1.3	Чи беруть участь в укладанні договорів усі зацікавлені служби економічного суб'єкта?	+			
1.4	Чи ведеться контроль виконання договорів?				Частково. Може контролюватись на перших етапах.
2. Контроль розподілу функціональних обов'язків персоналу клієнта					
2.1	Чи залежить одержання авансів від виписки рахунків?	+			Не завжди менеджера запрошують аванс у клієнта, потягаючись на їх добросовісність та виконання своїх планів роботи.
2.2	Чи залежать виписка рахунків і відвантаження від роботи з коштами й іншим обліком заборгованості дебіторів?		+		

Продовження таблиці 3.3

2.3	Чи залежать виписка рахунків від відправлення і збереження ТМЗ?		+		
2.4	Чи залежить контроль відповідності вимогам замовника від дебіторської заборгованості, бухгалтерського обліку і роботи з грошовими коштами?		+		
2.5	Виписки по банківському рахунку розносить особа, не пов'язана з обліком заборгованості дебіторів та зобов'язань?	+			
3. Контроль системи обліку					
3.1	Чи перевіряються виписані клієнтам рахунки відповідною особою перед відвантаженням?		+		Частіше всього документ друкується автоматично на складі не проходячи через відповідального менеджера.
3.2	Відвантажені кількості звіряються з кількостями, за якими виставляються рахунки-фактури?		+		Клієнт звіряє тоннаж у себе на фірмі, після чого виникають повернення, перевзвіси, повернення коштів
3.3	Детальна звірка аналітичного обліку дебіторської заборгованості із синтетичним рахунком проводиться власником, менеджером, бухгалтером чи іншою відповідальною особою?			Менеджерами по своїх клієнтах	
3.4	Чи класифікується дебіторська заборгованість за термінами оплати, чи перевіряється на повноту і точність відповідною особою?	+			Терміни оплати встановлюються менеджером при розмові, та контролюються тільки віп клієнти.
3.5	Скарги замовників і питання, пов'язані з виставленням рахунків-фактур, контролюються і вирішуються вчасно?		+		

Кінець таблиці 3.3

3.6	Адекватність резерву на покриття сумнівних боргів по рахунках періодично оцінюється відповідною особою?		+		Резерв сумнівних боргів відсутній на підприємстві.
3.7	Наявність актів звірки взаєморозрахунків	+			

Джерело: сформовано автором на основі [53, с. 4-15]

Проаналізувавши складений нами тест внутрішнього контролю зобов'язань та заборгованості дебіторів для підприємства ТОВ «КОФІТОН» ми бачимо, що є низка проблемних питань. Починаючи із заведення нових клієнтів (контрагентів) не контролюється укладання договорів між підприємством та клієнтами.

Це свідчить, що у разі виникнення дебіторської заборгованості у компанії ТОВ «КОФІТОН» на підставі чого робити звернення клієнту на погашення боргу. В результаті чого виникає поточна дебіторська заборгованість за котрою може слідувати і довгострокова.

Так як менеджера тільки часткова контролюють оплати клієнтів, то ми пропонуємо запровадити авансові платежі або повну передоплату. Це залежить від клієнта та його платоспроможності.

Так як зараз в Україні запроваджене воєнне положення, то оплати необхідно ще ретельніше перевіряти через те, що в будь-який момент клієнт може збанкрутувати. Краще більшості клієнтам ввести повну передоплату до відвантаження. Це суттєво знизить дебіторську заборгованість.

Також однією з проблемою є не перевірка клієнтом тоннажу перед відвантаженням (у разі самовивізу). Клієнт може запросити перевірити на вагах скільки кілограм в мішку.

Як показує практика, клієнти цього не роблять, а працівники Кофітона не перестраховуються. Клієнти люблять обсмажити каву, а потім перевісити та казати що кави відвантажили менше.

При обсмажці кава ужарюється та вага стає меншою. Потім клієнт потребує повернення коштів. Спеціалісти контролю якості перевіряють спеціальними тестами відсоток ужарювання.

У результаті ми пропонуємо внести зміни до відвантаження, а саме зв'язати з клієнтом тоннаж відповідно до видаткової накладної та перевіряти мішки на щільність. Такий підхід зменшить кількість повернень товару та грошових коштів і відобразиться на оборотних коштах підприємства з позитивної точки зору.

На підприємстві відсутній розрахунок резерву сумнівних боргів. Це питання ми розглянули вище та надали рекомендації підприємству ТОВ «КОФІТОН», що розрахунок буде проводитись за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості.

Цей метод ми також внесли до наказу про облікову політику підприємства розробленого нами на 2023р. (Додаток М).

Виходячи з цього, раціональне управління дебіторської заборгованістю, ефективна система контролю за її рухом значним чином впливають на фінансовий стан підприємства, його ліквідність, темпи зростання бізнесу та його фінансових можливостей.

3.3 Методика аудиту розрахунків з покупцями та замовниками

Під час вибіркової перевірки дебіторської заборгованості аудитор має розділити сукупність залишків заборгованості дебіторів за певними ознаками:

1. За видами заборгованості дебіторів;
2. За ознакою вартості (якщо залишки заборгованості дебіторів перевищують рівень суттєвості або є близькими до нього то вони мають бути обов'язково перевірені та відібрані);

3. За строками погашення заборгованості дебіторів (мають бути відібрані залишки по рахункам як довгострокової, так і короткострокової заборгованості дебіторів);

4. За строками виникнення заборгованості;

5. За іншими ознаками в залежності від особливостей діяльності клієнта.

Процедура аудиту заборгованості дебіторів складається з наступних етапів:

1. Звірка залишків заборгованості у Головній книзі з обліковими регістрами. Після звірки складається відомість;

2. Визначення великих дебіторів, їх перелік;

3. Відправлення запитів для підтвердження заборгованості дебіторів;

4. Перевірка наявності і правильності реєстрації договорів;

5. Перевірка правильності оформлення документів на надання послуг і своєчасне надання їх у бухгалтерію;

6. Перевірка розрахунків за товарообмінними операціями, наявність актів виконаних робіт, договору, тощо;

7. Збір доказів підтвердження (спростування) того, що поточна заборгованості дебіторів визнається одночасно з визнанням доходу від реалізації;

8. Перевірка обґрунтованості списання безнадійної заборгованості дебіторів на витрати;

9. Оформлення акту порушень при здійсненні аудиторської перевірки.

Аудитор зобов'язаний провести аналіз складу дебіторів компанії, виділити найбільших, виходячи із суми боргу. Провести перевірку цих контрагентів та скласти такий перелік робочих документів:

1. Перелік великих дебіторів;

2. Звірка своєчасності та повноти оплати рахунків покупцями;

3. Списання заборгованості дебіторів за строками позивної давності, що минув;

4. Перелік виявлених порушень та помилок.

Під час виконання перевірки дебіторської заборгованості аудитор зобов'язаний:

1. Перевірити правильність оцінки і визнання заборгованості дебіторів відповідно до П(С)БО 10;
2. Встановити реальну суму заборгованості дебіторів;
3. Провести аналіз інформації щодо заборгованості дебіторів, яка наведена в примітках, на її достовірність та повноту;
4. Перевірити правильність розрахунку і дотримання обраного методу визначення величини резерву сумнівних боргів;
5. Зробити оцінку правильності класифікації заборгованості дебіторів в балансі на безнадійну, поточну та довгострокову.

Аудитор має приділити значну увагу на заборгованість, яка з'явилася на початку та наприкінці періоду, що перевіряється. Це потрібно зробити для того щоб упевнитись у тому, що зазначена у звітності заборгованість відноситься до звітного, а не наступного періоду. Також слід перевірити заборгованість, яка тривалий час залишається без руху на рахунках бухгалтерського обліку, на предмет реальності її погашення.

Перевіряючи відповідність даних синтетичного обліку заборгованості дебіторів їх аналітичному обліку, необхідно враховувати наявність такого аналітичного обліку за конкретними об'єктами:

- 1) Аналітичний облік заборгованості за майно, передане у фінансову оренду, ведеться за кожним орендарем;
- 2) Аналітичний облік довгострокових одержаних векселів ведеться за строками їх погашення та кожним векселем;
- 3) Аналітичний облік іншої довгострокової заборгованості дебіторів ведеться за видами заборгованості, кожним дебітором та за термінами її погашення та виникнення;
- 4) Аналітичний облік короткострокових одержаних векселів ведеться за строками їх погашення та кожним векселем;

5) Аналітичний облік розрахунків з замовниками та покупцями ведеться за видами заборгованості, кожним дебітором та за термінами її погашення та виникнення, за кожним пред'явленим до сплати рахунком;

6) Аналітичний облік розрахунків з різними короткостроковими дебіторами ведеться за видами заборгованості, кожним дебітором та за термінами її погашення та виникнення;

7) Аналітичний облік резерву сумнівних боргів ведеться за строками погашення заборгованості або у розрізі боржників.

3.4 Узагальнення результатів аудиту дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками

Для узагальнення результатів аудиту дебіторської заборгованості для компанії ТОВ «КОФІТОН» один раз у рік незалежна аудиторська організація проводить аудит та складає висновок стосовно господарського - фінансово стану компанії.

Аудит дебіторської заборгованості проводять відповідно з програмою, яку склав аудитор та була погоджена керівництвом компанії.

Програма включає в себе такі питання:

1. Перевірка реєстрації та наявності укладених договорів;
2. Звірка залишків по розрахунках за даними Головної книги, аналітичного та синтетичного обліку;
3. Перевірка правильності використання та взагалі створення резерву сумнівних боргів;
4. Перевірка повноти та достовірності відображення господарських операцій по безготівкових розрахунках у первинних документах;
5. Перевірка правильності розрахунків у первинних документах (за кількістю та вартістю);

6. Перевірка своєчасності та відповідності облікової реєстрації (зведений синтетичний, синтетичний, аналітичний облік);
7. Контроль розрахунків за товарообмінними операціями;
8. Контроль безнадійної заборгованості дебіторів;
9. Перевірка розрахунків за відшкодуванням завданих збитків та за претензіями;
10. Перевірка розрахунків щодо зовнішньоекономічної діяльності;
11. Контроль забезпечення зобов'язань;
12. Перевірка претензійної роботи та роботи внутрішнього аудитора;
13. Інші питання, що стосуються аудиту заборгованості дебіторів.

Аудитор має перевірити правильність проведеної класифікації заборгованості дебіторів на поточну та довгострокову. Він з'ясовує, чи існує операційна заборгованість дебіторів, строк погашення якої перевищує терміни позовної давності.

Аудитор має фіксувати розкриття інформації про заборгованість дебіторів у примітках до фінансової звітності, де наведено:

1. Суми довгострокової заборгованості дебіторів та їх перелік;
2. Суми заборгованості дебіторів, пов'язаних сторін із виділенням внутрішньо групового сальдо заборгованості дебіторів та перелік дебіторів;
3. Суми та склад статті Балансу «Інша дебіторська заборгованість»;
4. Способи визначення резерву сумнівних боргів;

Суму поточної заборгованості дебіторів за роботи, товари, продукцію та послуги класифіковану за строками непогашення. Аудит даних заборгованості дебіторів Товариства станом на 31.12.2021 р. свідчить, що облік заборгованості дебіторів, ведеться згідно обраній концептуальній основі, а саме: «Міжнародним стандартам фінансової звітності». Проведена Товариством інвентаризація була проведена правильно згідно з: «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014 року № 879 з наступними змінами та доповненнями». Таким чином аудитор підтверджує, що станом на 31.12.2021 року: заборгованість дебіторів за

послуги, роботи, товари та продукцію – 99 927,90 тис грн, заборгованість дебіторів за розрахунками за виданими авансами - , інша поточна заборгованість дебіторів – 65 410,2 тис грн. Зауважень до обліку не виявлено. Заборгованість дебіторів ТОВ «КОФІТОН» станом на 31 грудня 2021 та 2020 років (вихідні данні наведені в додатку Є) представлена у таблиці 3.4:

Таблиця 3.4 – Заборгованість дебіторів ТОВ «КОФІТОН»

Заборгованість дебіторів	На 31.12.2020 р.	На 1.12.2021 р.	Зміни (+/-)
Заборгованість дебіторів за послуги, роботи, товари, продукцію (тис грн)	55 465,20	99 927,90	44 462,70
Заборгованість дебіторів за розрахунками: за виданими авансами(тис грн)	-	-	-
Заборгованість дебіторів за розрахунками з бюджетом(тис грн)	5,9	8,6	2,7
Заборгованість дебіторів за розрахунками з нарахованих доходів(тис грн)	-	-	-
Інша поточна Заборгованість дебіторів (тис грн)	52 320,1	65 410,2	13 090,10
Разом	107 791,2	165 346,7	57 555,50

Джерело: сформовано автором на основі [53, с. 4-15]

У Звіті про фінансові результати аудитор перевіряє правильність заповнення рядка 090 «Інші операційні витрати» в частині віднесення безнадійних та сумнівних боргів, а у Звіті про рух грошових коштів – рядка 080 «Зменшення (збільшення) оборотних активів» у частині зміни сальдо операційної поточної дебіторської заборгованості.

Аудитор має переконатися у відповідності даних не бухгалтерської та бухгалтерської звітності по дебіторах (фінансовий огляд, звіт директора, голови правління).

Фактор законності передбачає перевірку законності операцій, які стали наслідком виникнення заборгованості дебіторів, відповідність її обліку чинним законодавчим актам і нормативним документам.

Оцінка заборгованості дебіторів за критерієм постійності означає контроль додержання постійності обраної компанією облікової політики щодо

заборгованості дебіторів та вплив заборгованості дебіторів на безперервність функціонування компанії.

Якщо заборгованості дебіторів становить певну частку активів компанії і її погашення може спричинити значні фінансові перешкоди або навіть банкрутство – така інформація повинна бути зазначена в примітках до фінансової звітності та бути підставою для застосування методів, відмінних від тих, які застосовуються при безперервності роботи компанії.

Перевірка за критерієм відповідності передбачає контроль аудитором додержання меж звітного періоду. Відповідно до цього всі операції з списання, погашення та виникнення заборгованості дебіторів мають бути відображені в тому періоді, в якому вони були здійснені. У висновку аудитора щодо заборгованості дебіторів має бути вказано наступне: поточна заборгованість дебіторів за послуги, роботи, товари та продукцію включається до суми балансу за чистою вартістю реалізації.

Проте у наказі про облікову політику підприємства не зазначено метод нарахування резерву сумнівних боргів та не згадується такий резерв взагалі. Поточні зобов'язання відображаються у балансі в сумі погашення відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 року № 20 [6, с. 18].

Виходячи з усього вищенаведеного розглянемо та проаналізуємо шляхи вдосконалення проведення аудиторської перевірки заборгованості дебіторів.

У компанії необхідно організувати регулярне проведення внутрішнього аудиту для підвищення достовірності обліку послуг та товарів і фінансової звітності. Для цього потрібно затвердити спеціальну службу внутрішнього аудиту, у яку будуть включатися спеціалісти (які працюють на даному підприємстві) з обліку, контролю та аналізу.

Це обумовлено різними підходами у проведенні перевірок, що використовуються внутрішнім та зовнішнім аудитом.

Допомога співробітникам компанії більш ефективно виконувати свої функції, сприяти більшому формуванню активів – являється основною та головною метою внутрішнього аудиту.

Слід зазначити, що внутрішні аудитори працюють на підприємстві на постійній основі, а це означає, що вони мають змогу більш ретельно проводити аналізу стану бухгалтерського обліку та надавати певні консультації та рекомендації з спірних фінансових, бухгалтерських, податкових та інших питань, допомагати проводити підбір персоналу.

Отже, внутрішній аудит дає змогу визначити ризики операцій та уникнути майбутніх помилок, захиститись від зловживань та виявити слабкі сторони у системі управління і з часом їх ліквідувати.

Систематичне проведення внутрішнього аудиту спонукає підвищенню достовірності обліку дебіторської заборгованості і фінансової звітності компанії. Основне завдання в роботі як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту відводиться складанню робочої документації (програми та плану аудиту), в якій відображаються основні аспекти проведення аудиту заборгованості дебіторів, а саме: перелік методів, етапів та основних джерел аудиту.

Під час проведення внутрішньої аудиторської перевірки бухгалтерського обліку заборгованості дебіторів у компанії аудитор застосує такі аудиторські докази:

1. Наказ про облікову політику в частині обліку заборгованості дебіторів;
2. Первинна кореспонденція з обліку (податкові накладні, касові документи, ТТН, виписки банку, рахунки-фактури, тощо);
3. Облікові регістри синтетичного обліку (книги, журнали, відомості);
4. Інвентарні відомості;
5. Дані Головної книги;
6. Фінансова звітність за попередній звітний період та інші.

Під метою аудиторської перевірки заборгованості дебіторів розуміється перевірка:

1. Законності виникнення заборгованості дебіторів та вчасності її закриття;

2. Правильність обліку розрахунків та вчинених підприємством заходів, щодо ліквідації причин через які виникла заборгованість.

Можна відзначити, що аудит заборгованості дебіторів буде включати декілька окремих послідовних етапів:

1. Підготовчий етап (пов'язаний з документальним оформленням перевірки та інструктажем персоналу щодо її здійснення) включає в себе:

- вибір об'єкта перевірки. Менеджмент підприємства повинен видати наказ про здійснення перевірки відповідно до річного плану або за побажанням власника;

- видача «технічного завдання». Учасники аудиторської групи мають бути ознайомлені з об'єктом їхнього дослідження та питаннями, які перед ними ставляться;

- затвердження попередньої програми та плану аудиторської перевірки аудиторами та менеджментом.

Згідно технічного завдання уповноважена особа розробляє, а менеджмент компанії та служби внутрішнього аудиту затверджують план та програму перевірки, відповідно до якого аудитори здійснюють внутрішній аудит в організації.

2. Проведення перевірки (на даному етапі здійснюються основні процедури, які пов'язані з перевіркою).

Ознайомлення з результатами попередньої перевірки. Виконується аналіз висновку попередньої перевірки, а саме виявлені відхилення в роботі даного підрозділу.

Висновок попередньої перевірки може або скорочувати або збільшувати обсяг роботи внутрішніх аудиторів.

Після проведення аналізу попереднього висновку аудитор має провести перевірку відповідно до затвердженого плану та попередньої програми внутрішнього аудиту. Якщо в підрозділі, який підлягає перевірці, раніше

внутрішній аудит не здійснювався, то його треба проводити відповідно до складеного плану та попередньої програми внутрішнього аудиту.

Внутрішні аудитори можуть використовувати фактичні та документальні методи здійснення внутрішнього аудиту. Оскільки одна з головних функцій аудиту є контроль за здійсненням господарської діяльності підприємства, буде раціонально та ефективно застосувати прийоми та методи контролю при виконанні аудитором своїх обов'язків.

Документальна перевірка означає проведення внутрішнього аудиту діяльності компанії з метою перевірки документальної складової діяльності підприємства. Цей вид перевірки дуже важливий під час аудиту через те, що зовнішні органи зазвичай приділяють значну увагу саме на документацію підприємства, наскільки вона актуальна, повна та достовірна.

Документи, які визначають господарську діяльність компанії, відображають складові у видах документальної перевірки, а саме:

- формальна (за формою). Визначає вірність заповнення документів (наявність всіх реквізитів);
- арифметична. Визначає вірність відображення суми операції;
- нормативно-правова. Визначає відповідність здійсненої операції згідно закону України.

Для того щоб перевірити реальність та достовірність господарських операцій треба застосовувати такі види перевірок:

- зустрічна перевірка документів. Означає перевірку достовірності та правильності відображених в документах господарських операцій;
- взаємна перевірка документів. Порівнює різні за характером документи і облікові дані;
- контрольне порівняння. Перевірка кількісної інформації про рух коштів за між інвентаризаційний період;
- хронологічна перевірка. Перевірка документів, що відображають однотипні операції.

Більш важка та довга перевірка являється остання, оскільки її застосовують тільки тоді, коли є факти зловживання. Також, слід звернути увагу, що поділ перевірок на документальні та фактичні фіксується лише теоретично, а на практиці ці два види перевірок повністю з'єднані між собою та складають єдине ціле.

3. Результативний етап.

Цей етап включає в себе два алгоритми дій. Перший – це узагальнення та документування результатів перевірки. Другий – це розробка та надання рекомендацій для менеджменту підприємства, яке підлягало перевірці.

Перевірка кожного етапу, вказаного в програмі внутрішнього аудиту, має супроводжуватись документуванням його результатів, що обумовлено наступними факторами:

- наявність робочих документів свідчить про те, що перевірка здійснювалась не формально, а фактично;
- наявність робочих документів дозволяє менеджменту оцінити якість роботи осіб, які виконували перевірку;
- наявність робочої документації дає можливість вірно побудувати аудиторський висновок.

Згідно всіх даних документів аудиторська група чи аудитор формує висновок за результатами перевірки. Після кожного етапу перевірки аудитор має скласти робочі документи, на основі яких і складається сам висновок.

Тому ми рекомендуємо зберігати всі ці робочі документи, результати, висновки та рекомендації аудиту у внутрішній кореспонденції задля подальшого аналізу та порівняння аудитів, які будуть проводитись систематично та за необхідності. Це надає змогу визначити чи були усуненні помилки та чи підвищилась ефективність роботи підприємства.

На кінцевому етапі потрібно оцінити чи має аудитор певну кількість опрацьованої інформації для того, щоб зробити певний висновок щодо заборгованості дебіторів. Якщо під час аудиторської перевірки було отримано достатню кількість даних та не було будь-яких перешкод і обмежень в

отриманні: інформації стосовно дебіторської заборгованості, загальної інформації щодо реалізації робіт та послуг та іншої важливої інформації, то в такому випадку можна зробити висновок що внутрішня аудиторська перевірка пройшла згідно зазначених вимог та результати аудиту можна вважати достовірними.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, вважаємо, що проведення на ТОВ «КОФІТОН» внутрішнього аудиту сприятиме росту ефективності організації обліку заборгованості дебіторів та бухгалтерського обліку компанії в цілому.

ВИСНОВКИ

Дослідження обліку та аудиту розрахункових операцій з покупцями та замовниками і визначення їх впливу на фінансовий результати діяльності підприємства дозволило зробити такі висновки:

1. На сьогоднішній день умовами стабільного функціонування підприємства є своєчасне здійснення платіжних зобов'язань. Нажаль, зараз Україна знаходиться в тяжкій ситуації через воєнне положення та сильну інфляцію, через це в більшості компаній спостерігається зворотна тенденція – криза неплатежів. Тому перед нами постає одна з найважливіших задач, а саме вивчення дебіторської заборгованості, її аналіз та керування. Оскільки недбале ставлення може призвести до затримання платежів, виплати заробітної плати та погіршення фінансового стану підприємства.

Розглянувши економічну сутність дебіторської заборгованості, можна сказати, по-перше, що поняття дебіторської заборгованості має певні однакові ознаки: сума боргів та кредит. Хоча саме трактується це поняття багатьма вченими по різному. По-друге, всі вчені розглядали дане поняття з різних ракурсів. Одні тлумачили поняття дебіторських заборгованості згідно економічно підходу, а інші згідно фінансового або облікового. По-третє, усі приклади трактування визначення дебіторської заборгованості мають спільну рису – всі вчені розглядають її як загальну суму боргів, які мають фізичні та юридичні особи у результаті господарських взаємовідносин, проте ніхто не стверджує, що дебіторська заборгованість являється частиною кругообігу капіталу підприємства.

2. Під час аналізу опрацьованої економічної літератури щодо Класифікації дебіторської заборгованості було визначено, що існує широкий спектр видів дебіторської заборгованості. Класифікація зазвичай здійснюється на основі НП(С)БО 10 де не враховуються всі моменти, які дозволяють уникати не раціональних та не ефективних управлінських рішень. Зазначена

нами класифікація у пункті 1.2. узагальнює всі класифікації та роз'яснює всі види дебіторської заборгованості, відповідає структурі бухгалтерського балансу. Вона враховує основні фактори виникнення та відображення дебіторської заборгованості в звітності, враховує різноманітність контрагентів та об'єктів. На нашу думку, систему класифікації заборгованості має вибирати саме підприємство в залежності від задач, які ставить керівництво стосовно питань щодо управління дебіторською заборгованістю.

3. Згідно дослідження розділу про Визначення та оцінку поточної дебіторської можна сказати, що первісна вартість заборгованості дебіторів за реалізовану продукцію (послуги, роботи та товари) залежить від: надання покупцеві знижки після реалізації, повернення товарів від покупців, надання покупцеві знижки за своєчасну оплату; періоду часу з дати відвантаження товарів до дати надходження грошових коштів.

4. Розглянувши складові облікової політики компанії щодо дебіторської заборгованості за розрахунками з замовниками та покупцями, потрібно чітко класифікувати дебіторську заборгованість підприємства при формуванні облікової політики, з ціллю її достовірної оцінки та поточного обліку у фінансовій звітності. Для цього в наказі про облікову політику компанії слід виділити перелік класифікаційних видів та ознак дебіторської заборгованості, зазначити фактори віднесення довгострокової заборгованості до складу необоротних активів компанії та чітко розмежувати види поточної заборгованості дебіторів відповідно до здійснюваних операцій підприємства. З метою оптимального управління заборгованістю у Наказі про облікову політику слід зазначити всі знижки за оплату у короткий термін чи нарахування пені за затримку платежу. Також дуже важливим моментом є встановлення алгоритму визнання дебіторської заборгованості сумнівною.

5. Проаналізувавши розділ Організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками та формування резерву сумнівних боргів, можна зробити висновок, що підприємству необхідно мати добре розроблену облікову політику котра спрямована забезпечення порядку обліку господарських

операцій, а саме їх погашення; управління станом заборгованості як фінансовим активом та організацію звітності. Також на підприємстві повинна вестись організація первинного обліку, документообігу, а в посадовій інструкції бухгалтера необхідно прописати всі обов'язки для оптимізації роботи. Між іншим, якщо на підприємстві відсутнє формування резерву сумнівних боргів, то необхідно його запровадити та прописати в обліковій політиці. Отже удосконалення обліку заборгованості дебіторів у компаніях нашої держави потребує змін облікової політики суб'єктів господарювання та змін у законодавстві. Це дасть змогу покращити фінансове становище підприємств, оскільки підвищить ефективність ведення обліку заборгованості дебіторів, дозволить заздалегідь попередити проблеми неплатоспроможності контрагентів.

6. Розглянувши відображення інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками у звітності підприємства, ми бачимо, що в балансі є невідповідність відображення короткострокової та довгострокової дебіторської заборгованості дебіторів, забезпеченої отриманими векселями. У другому розділі балансу «Оборотні активи» визначається окрема позиція для відображення отриманих короткострокових векселів, що, на мою думку, більше збігається з Планом рахунків. Саме це, як ми вважаємо, зменшує інформаційну цілісність балансу та представляє користувачам недостовірну та неповну інформацію щодо фінансового стану підприємства.

7. Було визначено, що основним із завдань аудиту дебіторської заборгованості є перевірка чи не завищена ця заборгованість згідно фінансової звітності підприємства. Кожен аудитор повинен сам визначати методи проведення аудиту, проте лише вірно поставлена мета та визначена методика аудиторської перевірки дебіторської заборгованості значним чином скоротить та спростить роботу аудитора, а також дасть можливість отримати у результаті повну та достовірну інформацію стосовно питань заборгованості дебіторів у компанії.

8. Аудиторська перевірка дебіторської заборгованості та організація його обліку є досить актуальним на сьогоднішній день. Вивчення теоретичних аспектів аудиту та обліку заборгованості дебіторів, аналіз нормативної та законодавчої бази, дозволяє стверджувати, що виникнення заборгованості дебіторів в певних межах є нормальною ознакою діяльності компанії, але не в тих випадках, коли відбувається її безконтрольне несвоєчасне погашення та систематичне зростання (оскільки створення великих обсягів заборгованості дебіторів викликає низьку платоспроможність компанії); а класифікація заборгованості дебіторів має важливе значення для правильної організації достовірного аналізу та обліку.

Об'єктом дослідження ми обрали компанію ТОВ «КОФІТОН», що займається оптовою та роздрібною торгівлею зеленої кави в Україні. Проаналізувавши основні показники компанії, котрі характеризують фінансовий стан підприємства, ми бачимо що підприємство вважається фінансово стійким та рентабельним. Діяльність підприємства є ефективним так як пов'язана з отримання прибутку.

Окремо представлено розрахунки показників заборгованості дебіторів 2020-2021р. Згідно яких, можна стверджувати, що відбулося зростання заборгованості дебіторів у загальному обсязі оборотних коштів.

Можна зробити висновок про зменшення рівня ліквідності поточних активів у цілому, а отже, певне погіршення фінансового становища компанії. Зростання частки заборгованості дебіторів в активах компанії за останній рік свідчить про те, що їй потрібно вжити певних дій щодо її управління. Правові основи організації, регулювання та ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності у компанії визначені у: «ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і НП(С)БО».

9. Розглянутий стан організації синтетичного, аналітичного та первинного обліку товарів компанії, свідчить, що він відповідає вимогам чинного законодавства з цього питання і ведеться із застосуванням типових форм первинної кореспонденції зі складанням відповідним бухгалтерських

проведень, проте існують певні недоліки стосовно обліку резерву сумнівних боргів. Так як на підприємстві не введеться резерв сумнівних боргів, то ми на основі наведених даних самі розрахували та показали як має виглядати. З ціллю усунення виявлених недоліків і зростання ефективності організації обліку і аудиту заборгованості дебіторів та його подальшого вдосконалення в роботі було запропоновано ввести певні заходи.

З метою управління заборгованістю дебіторами у даній компанії потрібно застосовувати систему управління заборгованістю дебіторів, яка буде включати такі заходи як методи управління своєчасністю оплати та кредитна політика. Впроваджена на ТОВ «КОФІТОН» системи управління заборгованістю дебіторів, ми вважаємо, надає можливість ефективно управляти поточною заборгованістю дебіторів та організувати збут, не допускаючи при цьому ті перетворення в інші види заборгованості дебіторів, які призводять до зниження фінансового стану компанії. Також запропоновано удосконалити інформаційне забезпечення заборгованості дебіторів. Це допоможе забезпечити менеджмент своєчасними і якісними даними про заборгованість дебіторів компанії.

Запропонована зведена звітність дозволить отримати інформацію про дебіторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами зокрема і заборгованості загалом тобто задовольнить вимоги управлінців – отримання повної, оперативної інформації щодо стану дебіторської заборгованості.

На сьогоднішній день питання проведення внутрішнього аудиту є досить актуальним. Як ми вважаємо, з ціллю зростання достовірності та повноти інформації стосовно обліку заборгованості дебіторів та фінансової звітності у компанії треба запроваджувати регулярне проведення внутрішньої аудиторської перевірки, для чого слід затвердити відповідну службу внутрішнього аудиту, або створити посаду внутрішнього аудитора компанії.

10. Ціллю внутрішньої аудиторської перевірки є можливість надання допомоги працівникам компанії своєчасно виявляти допущені помилки, більш

ефективно виконувати свої обов'язки, сприяти найбільш ефективнішому використанню та формуванню наявних ресурсів компанії.

Таким чином було розроблено алгоритм проведення внутрішньої аудиторської перевірки заборгованості дебіторів, у якій визначено: ключові аспекти аудиту, цілі, заходи аудиту та основні завдання. В рамках проведення внутрішньої аудиторської перевірки можна проводити звірку розрахунків.

На сьогоднішній день згідно діючого законодавства не існує типової форми акту звірки взаємних розрахунків між контрагентами. А отже він оформлюється у довільній формі, але з дотриманням основних вимог, які висуваються до первинної кореспонденції.

Вважаємо, що проведення внутрішньої аудиторської перевірки на підприємстві ТОВ «КОФІТОН» сприятиме підвищенню ефективності організації обліку заборгованості дебіторів та бухгалтерського обліку в цілому.

Під час проведення аналізу фінансової звітності було виявлено, що на балансі компанії резерв сумнівних боргів не зазначений, у примітках до фінансової звітності у розділі IX «Дебіторська заборгованість» рядок (951) «списано у звітному році безнадійної дебіторської заборгованості» – 311 тис. грн. У компанії облік на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» проводиться, а сам резерв не створюється. Відповідно до «Наказу про облікову політику» ТОВ «КОФІТОН» створення резерву сумнівних боргів не передбачено.

Виходячи з вищесказаного, нами було запропоновано створити резерв сумнівних боргів, для його розрахунку використовувати метод абсолютної суми сумнівної заборгованості.

Оскільки метод платоспроможності та метод класифікації потребують попереднього аналізу і класифікації, а також є трудомісткими у розрахунках, то для нашої компанії даний метод абсолютної суми буде найпростішим у розрахунках. Також, для прикладу, було представлено розрахунок резерву сумнівних боргів.

Отже, виходячи з наших рішень та пропозицій зі створення та обліку резерву сумнівних боргів необхідно ввести зміни в наказ про облікову політику ТОВ «КОФІТОН». Ми вважаємо що, введення в дію всіх запропонованих нами удосконалень, покращить організацію та облік заборгованості дебіторів та сприятиме ефективному функціонуванню компанії в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сос Л.С., Грубеляс А.Л. Організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками. *Міжнародна науково-практична конференція «Обліково-фінансові та управлінські аспекти»*. 2022. С. 370-375. URL: <https://pidru4niki.com/> (дата звернення: 06.09.2022)
2. Організація обліку UAЕconomic: навч. посіб. /за ред. М.Л. Карповець. Харків: ХНАМГ, 2020. 182 с. URL: <http://www.uaeconomic.com/ulens-1122-3.html> (дата звернення: 07.10.2022)
3. Макаренко О.В. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів та їхніх потоків. *Научные труды «SWorld»*. 2021, №1 (42). С. 4-8. URL: <https://sworld.education/ntsw/> (дата звернення: 06.09.2022)
4. Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 Податковий кодекс України. Дата оновлення: 03.04.2022. URL: <https://zakononline.com.ua/> (дата звернення: 07.10.2022)
5. НП(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”. Дата оновлення: 21.03.2022. URL: <https://oblik.press> (дата звернення: 06.09.2022)
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання” (НП(С)БО11). Дата оновлення: 21.03.22. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya> (дата звернення: 06.09.2022)
7. НП(С)БО 13 “Фінансові інструменти”. Дата оновлення: 21.03.22. URL: <https://oblik.press/p-s-bo-13-finansovi-instrumenty/> (дата звернення: 15.09.2022)
8. НП(С)БО 15 “Дохід” методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Дата оновлення: 22.03.21. URL: <https://oblik.press/p-s-bo-15-dokhid/> (дата звернення: 15.09.2022)
9. НП(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318. Дата оновлення: 02.04.21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00Text> (дата звернення: 16.09.2022)

10. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). Дата оновлення: 12.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 20.09.2022)

11. О.В. Костюнік, К.П. Пвлюк Класифікація дебіторської заборгованості. Агросвіт №10, 2020. С. 1-4. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2014/16.pdf (дата звернення: 20.09.2022)

12. Журнал «ДК» Сумнівна та безнадійна заборгованість. Види дебіторської заборгованості. №26, 2022. С. 17-21. URL: <https://online.dtki.ua/2013/20/50415> (дата звернення: 24.09.2022)

13. Малахов В.А., Мосьпан О.Д., Стороженко А.Ю. Положення облікової політики підприємств за національними та міжнародними стандартами щодо дебіторської заборгованості. 2021, №18 (43). С. 12-24. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp> (дата звернення: 24.09.2022)

14. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. Київ: НТЕУ, 2020. 275 с. (дата звернення: 25.09.2022)

15. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства Фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 Дата оновлення: 05.03.20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99Text> (дата звернення: 25.09.2022)

16. Л.Д. Малахова. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу і аудиту розрахунків з покупцями і замовниками. 2021, №9 (12). С. 15-28 URL: <https://mybiblioteka.su/tom2/10-16585.html> (дата звернення: 25.09.2022)

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності» Дата оновлення: 02.05.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013Text (дата звернення: 28.09.2022)

18. МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання». Дата оновлення: 20.03.22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029Text (дата звернення: 28.09.2022)

19. МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Дата оновлення: 07.03.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015Text (дата звернення: 30.09.2022)

20. Лігоненко Л.О., Щербата Л.К. Управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Бібліотека Баланс: Річна фінансова звітність, правила подання і складання*. Київ: КНТЕУ, 2020. №24. С. 276 с. URL: <https://balance.ua/publishing/biblioteka-balans-prakticheskie-rukovodstva> (дата звернення: 02.10.2022)

21. Про затвердження національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств": Наказ Міністерства Фінансів України від 07.07.99 №163 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99Text>

22. Назарова І.Я. Аналіз методів оцінки активів, зобов'язань та капіталу при реорганізації підприємств: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 245 с.

23. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: Наказ Міністерства Фінансів України № 181 від 28.07.2000. Дата оновлення: 15.06.21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00Text> (дата звернення: 02.10.2022)

24. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства Фінансів України № 88 від 73 24.05.1995. Дата оновлення: 11.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95Text> (дата звернення: 06.10.2022)

25. Гулько Л.Л. Документальне оформлення та облік дебіторської заборгованості: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 281 с. URL: https://studopedia.net/1_56871_dokumentalne-oformlennya-ta-oblik-debitorskoizaborgovanosti.html (дата звернення: 15.10.2022)

26. Косяк А.П., Гордієнко Н.І. Організація документування операцій з дебіторською заборгованістю. *Бухгалтерський облік. Конспект лекцій. 2020*. Вип. 158. Т. 3. С. 114-202.

27. Авдієнко Л.А. Облік розрахунків з покупцями та замовниками. *Аналітичний та синтетичний облік. План-конспект лекцій*. 2020. Вип. 98. Т. 2. С. 81-105.

28. Шпак М.О. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 41. С. 98-103. URL: <https://smekni.com/a/15729-7/oblk-kontrol-rozrakhunkv-zpokuptsyami-zamovnikami-7/> (дата звернення: 15.10.2022)

29. Т.С. Чабан. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками. *Облік розрахунків з покупцями та замовниками. Документальне оформлення. Аналітичний та синтетичний облік. Планн-конспект*. 2021. Вип. 3. С. 1-25. URL: <https://naurok.com.ua/oblik-rozrahunkiv-z-pokupcyami-ta-zamovnikami> (дата звернення: 20.10.2022)

30. Круглий Д.О. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Харківського національного університету імені Семена Кузнеця*. 2020. № 41. С. 98-103. заборгованості. URL: https://studwood.ru/820826/buhgalterskiy_uchet_i_audit/sintetichniy_analitichniy_oblik_r_ozrahunkiv_debitorskoyi_zaborgovanosti (дата звернення: 22.10.2022)

31. Абрамчук І.І. Облік розрахунків з покупцями і замовниками. *Фінансовий та управлінський облік: навч. посіб.* Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 280с.

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ Міністерства Фінансів України від 27.06.2013 № 626. Дата оновлення: 07.03.022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13Text> (дата звернення: 26.10.2022)

33. Нашкерська М.М., Литвиненко Н.О. Облікове забезпечення управління поточною дебіторською заборгованістю. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 721. с. 186–191.

34. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2021. 600 с.
35. Скоробогатова В. В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаного активу: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2020. 276 с.
36. Сучасний тлумачний податковий словник. [Уклад.: Г.О. Король та ін]. Дніпро: Потрус, 2022. 112 с.
37. Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. - 578с.
38. Розрахунки готівкою: журнал «Дебет–Кредит» / за ред. Супрун В.Д. Київ: 2021. 28 с.
39. Супрунова І. В. Особливості організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: навч. посіб. 2020. В. 2 (23). С. 357–360.
40. Сурніна К. С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств : автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.06.04 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Луганськ. 2021. 19 с.
41. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник: в 3. / за заг. ред. Н.М. Ткаченко. Київ: Алеута, 2008. - 926 с. 86.
42. Цегельник Н.І. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків із покупцями. *Облік і фінанси. Збірник наукових праць*. 2018. Вип. Т. 4. С. 77–81
43. Фінанси підприємств : підручник: в 3 ч. / за заг. ред. А. М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2015. 460 с.
44. Фінанси, грошовий обіг і кредит підручник: в 2 ч. / за заг. ред. М. В. Романовський. Харків: 2017. 543 с.
45. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник: в 3 ч. / за заг. ред. М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова. Житомир : Рута, 2018. 632 с.

46. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції обліку: навч. посіб. / за ред. Коцур С.М. Харків : ХНАМГ, 2021. 282 с. URL: <http://www.nbu.ua/portal/statti/9.htm>.

47. П'ятигорець Г.С., Ніколайчк К.В. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки»*. 2020. №13. С. 40 – 46.

48. Редько О. Ю. Аудиторські докази: практ. посіб. по застосуванню положень. Київ: НЦОА, 2020. 36 с.

49. Ромашко О.М. Аналітичні процедури при проведенні контролю поточної дебіторської заборгованості. *Матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Облік, оподаткування і контроль*. Тернопіль: Крок. 2021. С. 257 – 260.

50. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 196 с.

51. Аудит підприємства: підручник: в 2 ч. / за заг. ред. В.Я. Савченко Київ: КНЕУ, 2006 . 328 с.

52. О.А. Шевченко. Ліквідність підприємства: економічна сутність та необхідність управління. *Збірник наукових праць Вінницького національного технічного університету*. 2021. №27. С. 196 – 232.

53. Нестеров О.К. Аудит дебіторської заборгованості. Тест внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. *Научні статті «Аудит»*. 2022, №1 (46). С. 4-15. URL: <https://studfile.net/preview/5413275/page:18/> (дата звернення: 22.12.2022)

54. Наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року №88 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку». Дата оновлення: 07.05.2022. URL: <https://old.tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo> (дата звернення: 18.12.2022)

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОВ «КОФІТОН»

БУХГАЛТЕРСЬКА ДОВІДКА

Збільшено ціну на раніше відвантажений товар (надану послугу)

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Збільшено ціну на раніше відвантажені товари (надані послуги) (на дату змін у договір)	361	702 (703)	3000
2	Відкоригована (збільшена) раніше відображена сума податкового зобов'язання з ПДВ	702 (703)	641	500
3	Віднесено на фінансовий результат суму збільшеного доходу	702 (703)	791	2500

Виконавець _____
підпис

Головний бухгалтер _____
підпис

Дата

Додаток Б

Доручення клієнта ТЗОВ «ВІДЕНСЬКА КАВА» на отримання кави у ТОВ «КОФІТОН»

Типова форма № М-2

ТЗОВ "ВІДЕНСЬКА КАВА"
Юр. адрес: Україна, 38009, Львівська обл., місто Львів, ВУЛИЦЯ
ШЕВЧЕНКА, будинок 35А

(підприємство-одержувач і його адреса)

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 14344944

ТЗОВ "ВІДЕНСЬКА КАВА"
Юр. адрес: Україна, 38009, Львівська обл., місто Львів, ВУЛИЦЯ
ШЕВЧЕНКА, будинок 35А

(підприємство-платник і його адреса)

рахунок _____
МФО _____

(найменування банку)

Довіреність дійсна до
17 червня 2021 р.

Довіреність № ТК-17

Дата видачі 25 травня 2021 р.

Видано Кузьменко Данило Ігорович

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Документ, що засвідчує особу паспорт

серія СН № 313550 від 08.10.1996 р.

Виданий Харківським РУ ГУ МВС України в м. Києві

(ким виданий документ)

На отримання від ТОВ "КОФІТОН"

(найменування організації постачальника)

цінностей за Рахунок № Счт/02-0964637 від 25.05.2021 р.

(N і дата наряду)

Перелік цінностей, які належить отримати:

NN п/п	Найменування цінностей	Одиниця виміру	Кількість (прописом)
1	113 Зел. кава Арабіка Бразилія Моджана NY2	кг	30 (Тридцять)
2	115 Зел. кава Арабіка Бурунді FW scg.15	кг	30 (Тридцять)
3	279 Зел. кава Арабіка Колумбія Супremo 17 scg.	кг	20 (Двадцять)
4	185 Зел. кава Арабіка Гондурас SHG	кг	20 (Двадцять)
5	141 Зел. кава Арабіка Кенія AA	кг	45 (Сорок п'ять)

Підпис _____ засвідчую
(зразок підпису особи, що одержала довіреність)

Керівник підприємства

Головний бухгалтер

Місце печатки

Додаток В

Товарно - транспортна накладна

Додаток 7
до Порядку перевезення вантажів автомобільним
транспортом в Україні
(пункт 11.1 статті 11)

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА
№ ТК-28 14 червня 2022 року
Форма N 1-ТН

Автомобіль: Renault Master KA 5718 11A (марка, модель, рік, реєстраційний номер) Принцип виконання: (марка, модель, рік, реєстраційний номер) Вид перевезення: автотранспорт

Автомобільний перевізник: ФОП Гарушин П.С. (найменування П.І.Б.) Водій: Івасенко Р. О. (П.І.Б., номер посвідчення водія)

Замовник: ТОВ "ІВАР-Л", ІПН 4076342864 00131, Київська область, Києво-Свишлянський район, с. Софіївська Борщагівка, вул. Соборна, будинок 114 літера Б, корпус №4, тел.: 0676233116, ф/с (найменування / П.І.Б.)

Вантажоуправляючий: ТОВ "ІВАР-Л", 08131, Київська область, Києво-Свишлянський район, с. Софіївська Борщагівка, вул. Соборна, будинок 114 літера Б, корпус №4, тел.: 0676233116, ф/с (посади, місце, місце проживання / П.І.Б., місце проживання)

Пункт навантаження: Київська обл., м. Обихів, вул. Чорнової, 1 (місцезнаходження) Пункт розвантаження: м. Київ, вул. Майданіорська, 1А (місцезнаходження)

Кількість місць: трієві (словами), масою бруто, 1 одна (словами), отримав вантажоуправляючий (П.І.Б., посада, підпис)

Усього відпущено на загальну суму: Тридцять дві тисячі п'ятьсот двадцять вісім гривень 00 копійок (словами з округленням ПДВ), у тому числі ПДВ 6 421,00 грн

Супровідні документи на вантаж: Видаткова накладна №ТК-1800 від 14 червня 2022 р.

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

№ з/п	Найменування вантажу (номер контейнера), у разі перевезення небезпечних вантажів, клас небезпечних речовин, до якого віднесено вантаж	Одиничні одиниці виміру	Кількість місць	Ціна без ПДВ за одиницю, грн	Загальна сума з ПДВ, грн	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса бруто, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	334 Зол. капа Рибуста Універсал 18	шт	300.000	90,36	32 528,00	шт		0,3
Усього:			300.000		32 528,00			0,3

Зуха (підприємство або особа вантажоуправляюча)

Прийняв (підприємство або особа вантажоуправляюча)

(П.І.Б., посада, підпис)

(П.І.Б., посада, підпис)

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Операція	Маса бруто, т	Час (год, хв)			Підпис відповідальної особи
		прибув	вибув	простою	
10	11	12	13	14	15
Навантаження					
Розвантаження					

Додаток Д

Рахунок-фактура

Зразок заповнення платіжного доручення

Отримувач	ТОВ "КОФІТОН"		
Код	37120506		
Банк отримувача	КРЕДИТ рах. №		
АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК", м.Київ	UA623808050000000026006418478		
Призначення платежу			
Оплата за замовленням клієнта №ТК-9513			

Рахунок на оплату № ТК-9513 від 2 грудня 2022 р.

Постачальник: ТОВ "КОФІТОН"

п/р UA623808050000000026006418478 у банку АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК", м.Київ,
юр. адреса: 03189 Україна м. Київ, вул. Ломоносова 75а, оф. 126, тел.: 0442997545,
код за ЄДРПОУ 37120506, ІПН 371205026501,
Платник податку на прибуток на загальних підставах

Покупець:

код покупця

ТОВ "ОКМА СЕРВІС"

№	Артикул	Товари (роботи, послуги)	Кількість	Ціна з ПДВ	Ставка ПДВ	Сума ПДВ	Сума з ПДВ	
1	318	318 Зел. кава Робуста Індонезія ELB Grade 2 AP-1	120	кг	155,40	20%	3 108,00	18 648,00

Разом: 18 648,00

У т.ч. ПДВ (20%): 3 108,00

Разом із ПДВ: 18 648,00

Усього найменувань 1, на суму 18 648,00 грн

Вісімнадцять тисяч шістсот сорок вісім гривень 00 копійок

Виписав(ла): _____

Видаткова накладна

Видаткова накладна № ТК-4654 від 2 грудня 2022 р.

Постачальник: **ТОВ "КОФІТОН"**
п/р UA62380805000000026006418478 у банку АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК", м.Київ,
юр. адреса: 03189 Україна м. Київ, вул. Ломоносова 75а, оф. 126, тел.: 0442997545,
код за ЄДРПОУ 37120506, ІПН 371205026501,
Платник податку на прибуток на загальних підставах

Покупець: **ТОВ "ОКМА СЕРВІС"**
п/р UA823052990000026001001603947 у банку ПАТ "ПРИВАТБАНК", м.Київ,
юр. адреса: 19721, с. Софіївка, вул. Черкаський шлях,
код за ЄДРПОУ 21371930, ІПН 213719323139

Договір: Договір продажу

№	Артикул	Товар	Кількість	Ціна з ПДВ	Ставка ПДВ	Сума ПДВ	Сума з ПДВ
1	318	318 Зел. кава Робуста Індонезія ELB Grade 2 AP-1	120 кг	155,38	20%	3 107,67	18 646,00

Разом: 18 646,00
У тому числі ПДВ: 3 107,67

Всього найменувань 1, на суму 18 646,00 грн
Вісімнадцять тисяч шістсот сорок шість гривень 00 копійок

Від виконавця*	Отримав(ла)
* Відповідальний за здійснення господарської операції і правильність її оформлення	За довіреністю

за Січень 2022 р. - Червень 2022 р.
між ТОВ "КОФІТОН" і ТОВ "ОКМА СЕРВІС"

1. В період з 01 січня 2022 р. по 30 червня 2022 р. були здійснені наступні розрахунки:

Дата	Документ	Від кого	ТОВ "КОФІТОН"		ТОВ "ОКМА СЕРВІС"	
			Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
	Заборгованість за станом на 1 січня 2022 р. р.					
20 травня 2022 р.	Платіжне доручення №2164 від 20.05.2022 р.	платник ТОВ "ОКМА СЕРВІС"		19 513,80	19 513,80	
23 травня 2022 р.	Накладна №ТК-1602 від 23.05.2022 р.	від ТОВ "КОФІТОН"	19 513,80			19 513,80
27 травня 2022 р.	Платіжне доручення №2176 від 27.05.2022 р.	платник ТОВ "ОКМА СЕРВІС"		8 270,40	8 270,40	
30 травня 2022 р.	Накладна №ТК-1699 від 30.05.2022 р.	від ТОВ "КОФІТОН"	8 270,40			8 270,40
29 червня 2022 р.	Платіжне доручення №2238 від 29.06.2022 р.	платник ТОВ "ОКМА СЕРВІС"		39 034,80	39 034,80	
29 червня 2022 р.	Накладна №ТК-2021 від 29.06.2022 р.	від ТОВ "КОФІТОН"	39 034,80			39 034,80
	Заборгованість за станом на 30 червня 2022 р. р.					

3. За результатами звірки розбіжностей не виявлено.

ТОВ "ОКМА СЕРВІС", ІПН 213719323139,
юр. адреса: 19721, с. Софіївка, вул.
Черкаський шлях

посада
підпис
розшифровка

Додаток Л

Фінансова звітність

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Територія	Організаційно-правова форма господарювання	Вид економічної діяльності	Середня кількість працівників, осіб	Одиниця виміру:	Адреса, телефон	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ТОВ "КОФІТОН"	Голосіївський район м. Києва	Товариство з обмеженою відповідальністю	Оптова торгівля кавою, чаєм, какао та прянощами	32	тис. грн. з одним десятковим знаком	вулиця ЛОМОНОСОВА, буд. 75-А, оф. 126, м. КИЇВ, 03191	за ЄДРПОУ за КАТОТТГ ¹ за КОПФГ за КВЕД	2022 01 01 37120506 U480000000000126643 240 46.37
							0442579601	

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	17,7	14,2
Первісна вартість	1001	21,3	21,3
Накопичена амортизація	1002	(3,6)	(7,1)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	1 578,7	1 150,3
первісна вартість	1011	3 141,7	3 242,2
знос	1012	(1 563,0)	(2 091,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 596,4	1 164,5
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	143 959,2	244 891,7
у тому числі готова продукція	1103	-	244 891,0
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	55 465,2	99 927,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	5,9	8,6
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	52 320,1	65 410,2
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 431,5	6 355,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	6 083,6
Усього за розділом II	1195	253 181,9	422 677,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	254 778,3	423 842,3

Пасив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	30,0	30,0
Додатковий капітал	1410	21 375,0	40 972,0
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	16 222,5	36 890,0
Неоплачений капітал	1425	(10,0)	(10,0)
Усього за розділом I	1495	37 617,5	77 882,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	12 390,5	22 968,3
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	90 227,4	155 627,9
розрахунками з бюджетом	1620	1 309,7	2 374,8
у тому числі з податку на прибуток	1621	671,7	1 834,8
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-1,2	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	112 887,7	164 464,0
Усього за розділом III	1695	216 814,1	345 435,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	254 778,3	423 842,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	970 491,1	675 091,8	
Інші операційні доходи	2120	22 643,2	21 651,7	
Інші доходи	2240	-	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	993 134,3	696 743,5	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(802 958,6)	(598 488,6)	
Інші операційні витрати	2180	(160 112,5)	(82 519,3)	
Інші витрати	2270	(4 858,9)	(5 276,4)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(967 930,0)	(686 284,3)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	25 204,3	10 459,2	
Податок на прибуток	2300	(4 536,8)	(1 890,5)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	20 667,5	8 568,7	

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП Ткач Наталія
ВікторівнаЕП Шеля Марина
Володимирівна

Ткач Наталія Вікторівна

(ініціали, прізвище)

Шеля Марина Володимирівна

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Наказ про облікову політику ТОВ «КОФІТОН»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КОФІТОН»
Код ЄДРПОУ 37120506 Адреса м. Київ, вул. Ломоносова, 75А, оф.126

НАКАЗ

Про облікову політику ТОВ «КОФІТОН»

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996-ХІУ наказую встановити такі принципи, методи і процедури, що будуть використовуватись підприємством для складання та подання фінансової звітності і формувати облікову політику підприємства.

І. Організація бухгалтерського обліку

1. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві і на виконання пункту 4 статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (далі – Закон про бухгалтерський облік), встановити з **1 січня 2023** року у ТОВ «КОФІТОН» такі засади організації бухгалтерського обліку:

1.1. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією підприємства, яку очолює головний бухгалтер.

1.2. Кількісний та якісний склад бухгалтерії визначається штатним розписом і затверджується окремим наказом керівника підприємства.

2. Права й обов'язки головного бухгалтера та всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бухгалтерський облік, цим наказом та затвердженими посадовими інструкціями.

2.1. Відповідно до пункту 7 статті 8 Закону про бухгалтерський облік головний бухгалтер підприємства:

2.1.1. забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання й подання у встановлені строки фінансової звітності;

2.1.2. організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

2.1.3. бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із недостачами та відшкодуванням втрат від недостач, крадіжок і псування цінностей підприємства.

2.2. Розпорядження головного бухгалтера, які стосуються становлення та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, є обов'язковими для виконання усіма структурними підрозділами й усіма працівниками підприємства.

2.2.1. Цим наказом головний бухгалтер наділяється правом другого підпису, який він ставить на первинних бухгалтерських документах, реєстрах бухгалтерського обліку та відповідних звітах згідно з переліком, наведеним у додатку до цього наказу (крім платіжних доручень).

2.3. Головний бухгалтер несе особисту відповідальність перед керівником підприємства, призначеним на відповідну посаду його власником(ми), згідно з переліком питань, наведених у пункті 2.1 цього наказу.

2.3.1. За відсутності головного бухгалтера вищезазначені (див. п. 2.1 цього наказу) обов'язки та відповідальність покладаються на його першого заступника.

2.3.2. Відповідальність інших працівників бухгалтерії регулюється посадовими інструкціями, які затверджуються керівником підприємства.

3. Затвердити відповідальним по відвантаженню товару зі складу завідуючого склада.

4. Обов'язок щодо складання фінансової звітності та іншої звітності на вимогу власників, органів статистики покласти на головного бухгалтера та директора.

5. Затвердити правила й графік документообігу наступним чином:

- вхідна документація до 16-го числа наступного місяця,
- вихідна документація на протязі поточного місяця.

II. Ведення бухгалтерського обліку

1. Бухгалтерський облік на підприємстві здійснювати із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія.

Відповідальність за відповідність реєстрів обліку, порядку й способу реєстрації та узагальнення інформації, передбачених цією комп'ютерною програмою, вимогам законодавства, покладається на головного бухгалтера підприємства.

2. Затвердити перелік первинних документів, які застосовуються підприємством у практичній діяльності й офіційно затверджені відповідними державними органами, у Додатку до цього наказу

3. Затвердити форми первинних облікових документів (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, але не затверджені відповідними державними органами, у додатку до цього наказу.

4. Згідно з пунктом 1.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. №88, всі первинні документи, облікові реєстри, фінансова, статистична та інша звітність складаються українською мовою. Документи, що є підставою для записів у бухгалтерському обліку і складені іноземною мовою, повинні мати узгоджений автентичний переклад українською мовою.

5. Установити місце зберігання (архів підприємства) первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових, так і на магнітних носіях інформації (дискети, компакт-диски). Строки зберігання встановлюються відповідно до законодавства.

6. Затвердити розроблений на підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій (див. наказ МФ України від 21.12.99 р. №291) робочий план рахунків із використанням рахунків першого, другого та третього порядків.

7. З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності проводити інвентаризацію активів та зобов'язань відповідно до статті 10 Закону про бухгалтерський облік та інших нормативних документів:

7.1. Інвентаризація активів і зобов'язань, під час якої перевіряються їх наявність, документальне підтвердження і стан та дається оцінка, визначається ефективність застосування окремих принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку і розробляються пропозиції щодо зміни окремих параметрів облікової політики на наступний звітний період (рік), проводиться перед складанням річної фінансової звітності підприємства у період з 15 листопада до 30 грудня в обов'язковому порядку. Точний час і порядок її проведення, відповідальні особи визначаються керівником підприємства окремим письмовим розпорядженням (наказом);

7.2. У всіх інших випадках об'єкти й періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником підприємства на підставі чинного законодавства у міру необхідності. (Згідно з Інструкцією з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, коштів і документів та розрахунків затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 р. №69 (далі – Інструкція №69) наводиться повний перелік об'єктів та періодичність (або умови) інвентаризації).

7.3. Для проведення інвентаризаційної роботи (планових та позапланових інвентаризацій активів та зобов'язань, списання основних засобів, малоцінних, інших матеріальних цінностей тощо) затвердити постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі:

Голова комісії: ТКАЧ Наталія Вікторівна, директор;

Члени комісії:

- КОЛОМІЄЦЬ В'ячеслав Іванович, керівник відділу продажу;
- НАЗАРЕНКО Олександр Миколайович, завідувачий складом;
- ШЕЛЯ Марина Володимирівна, головний бухгалтер

7.3.1. Права й обов'язки та завдання, які покладаються на членів постійно діючої інвентаризаційної комісії, визначені Інструкцією №69.

7.3.2. Додатково до завдань, обумовлених Інструкцією №69, на постійно діючу інвентаризаційну комісію покладаються завдання з визначення ефективності застосовуваних на підприємстві принципів, методів і процедур облікової політики; з проведення робіт щодо оцінки активів та зобов'язань; з розробки та затвердження пропозицій щодо їх зміни на наступний звітний рік, проведення внутрішнього контролю на підприємстві.

7.4. Інвентаризація каси підприємства проводиться не рідше одного разу на місяць.

III. Принципи і методи відображення у бухгалтерському обліку окремих активів і господарських операцій

1. Основні засоби

1.1. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» підприємством обрано метод нарахування амортизації основних засобів прямолінійний.

1.2. Вартісну ознаку предметів, що належать до малоцінних необоротних матеріальних активів, встановлено у сумі до 2 550 грн.

1.3. Амортизацію за МНМА нараховувати у першому місяці використання у розмірі 100 відсотків його вартості.

1.4. Первісна (переоцінена) вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

2. Нематеріальні активи

2.1. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» підприємством обрано прямолінійний метод нарахування амортизації нематеріальних активів. При цьому ліквідаційну вартість прирівнюємо до нуля.

3. Запаси

3.1. Первинна вартість запасів визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

3.2. При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продажу та іншому вибутті оцінка їх здійснюється по собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

3.3. Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей таким чином за підрозділами:

- у бухгалтерії – у кількісно-сумовому вимірі;
- на складах – у кількісному вираженні.

3.4. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, списується з балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

4. Дебіторська заборгованість

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина сумнівних боргів.

Величина резерву сумнівних боргів визначається за абсолютною сумою сумнівної заборгованості. За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів (вибрати).

5. Резерви майбутніх витрат і платежів*

Створюється забезпечення для відшкодування витрат на виплату відпусток працівникам.

6. Зобов'язання

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому унаслідок його погашення.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються за їх теперішньою вартістю з урахуванням умов та виду зобов'язання.

Поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення.

7. Дохід

Дохід визнається і оцінюється згідно з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід».

До складу доходів майбутніх періодів включаються суми доходів, нарахованих протягом поточного періоду, які будуть визначені у наступних звітних періодах.

8. Витрати

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» витрати відображаються у балансі одночасно із зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, а у Звіті про фінансові результати – одночасно з доходами, для отримання яких вони понесені.

До собівартості реалізованої продукції включаються:

- виробнича собівартість продукції, яка була реалізована у звітному періоді;
- нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- наднормативні виробничі витрати.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (адміністративні витрати, витрати на збут тощо), кваліфікуються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Вказані витрати вважаються витратами періоду і відображаються у Звіті про фінансові результати.

До складу витрат майбутніх періодів включаються витрати, які здійснені у звітному періоді, але підлягають віднесенню до витрат у майбутніх звітних періодах.

IV. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.

Виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, передбачає повторне відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності.

Облікова політика може змінюватися, тільки якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарт) бухгалтерського обліку, або якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій чи операцій у фінансовій звітності підприємства.

Загальний контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Зі змістом наказу ознайомити (під розписку) усіх посадових осіб, причетних до його виконання.

2

метадані

Заголовок

Облік та аудит розрахункових операцій з покупцями та замовниками і визначення їх впливу на фінансові результати діяльності підприємства

Автор

Вишневецька (Каліман) Єлизавета Олександрівна

Науковий керівник

к.е.н., доцент Примаченко О.Л.

підрозділ

кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

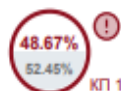
Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		321

Обсяг знайдених подібностей

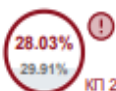
Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фраз для коефіцієнта подібності 2

КП 2

17532

Кількість слів

КЦ

141747

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокрутіть список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	Колір тексту
1	https://core.ac.uk/download/pdf/141454472.pdf	212	1.21 %
2	http://www.agrosvit.info/pdf/10_2014/18.pdf	150	0.86 %
3	https://knowledge.allbest.ru/audit/2c0b65635a3bc78b4c43b88421316c27_3.html	139	0.79 %
4	https://stud.wiki/audit/3c0b65635a2ac89b4c43a89521316c26_0.html	134	0.76 %
5	http://pbo.ztu.edu.ua/article/download/35205/38538	133	0.76 %
6	https://core.ac.uk/download/pdf/141454472.pdf	133	0.76 %

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати намісний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

18102
Кількість слів

146923
Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокрутіть список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтесь посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадковій схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаичний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КОЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://ru.essays.club/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8%D0%B8%D0%BD%D1%8B%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D1%87%D1%91%D1%82-%D0%B8_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%B8%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%96%D0%BA%D1%83-%D1%82%D0%B0_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83-449617.html	31	0.17 %
2	https://ru.essays.club/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8%D0%B8%D0%BD%D1%8B%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D1%87%D1%91%D1%82-%D0%B8_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%B8%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%96%D0%BA%D1%83-%D1%82%D0%B0_%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83-449617.html	19	0.10 %
3	http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33388/1/Fukalova_accounts%20receivable.pdf	11	0.06 %
4	https://studfile.net/preview/4395262/page/8/	9	0.05 %